

Homo Academicus'tan Kasaba Akademisyenliğine: Türkiye'de İlçe Meslek Yüksekokullarında Akademik Konumlanış

Isparta Okulu Dergisi
2025, Cilt: 5(1), s.52-87
<https://ispartaokuludergisi.com>
iodergisi@gmail.com

Ali İhsan TEMURÇİN¹, Ahmet YILDIRIM²

From Homo Academicus to the Small-Town Academic: Academic Positioning in District Vocational Schools in Turkey

Abstract

Drawing on Pierre Bourdieu's *Homo Academicus*, this study examines the academic positioning of scholars working in district-based vocational schools in Turkey, the forms of symbolic stigmatization they are exposed to, and the informal power and counter-hegemonic strategies they develop under these structural conditions. Through everyday and demeaning metaphors such as "small-town academic" and "the filler material of the university," the study analyzes the invisible domination and exclusion experienced by provincial academics within the framework of center-periphery relations.

The research is designed as a qualitative study. Data were collected through in-depth interviews conducted with 11 academics working at district vocational schools affiliated with Isparta University of Applied Sciences and analyzed using thematic analysis. The study focuses on three main research questions: (1) How are academics working in district vocational schools positioned within the academic field? (2) What structural and symbolic problems do they encounter? (3) Which theoretical frameworks can explain the informal power and counter-power strategies developed in response to these problems?

The findings reveal that provincial academics face multiple structural and symbolic challenges, including exclusion from recruitment processes, unequal teaching loads, lack of representation in decision-making mechanisms, and persistent symbolic stigmatization. At the same time, the study demonstrates that these academics construct effective informal counter-power domains through practices of silent resistance, hidden transcripts, solidarity networks, local

¹ Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, alitemurcin@isparta.edu.tr

² Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, ahmet.yildirim@sdu.edu.tr

legitimacy production, and the strategy of becoming a “consulted actor.” The study argues that small-town academics should not be viewed merely as passive or marginal actors; rather, they constitute a distinctive analytical category that reveals the invisible politics, informal power relations, and symbolic struggles shaping the academic field.

Keywords: Small-Town Academics, District Vocational Schools, Informal Power, Center–Periphery, Stigma, Hidden Transcripts, Homo Academicus, Isparta School

Extended Summary

Purpose

This study aims to analyze the academic positioning of scholars working in district-based vocational schools in Türkiye and to examine the forms of symbolic stigmatization they experience within the academic field. Drawing on Pierre Bourdieu’s *Homo Academicus*, the research seeks to understand how center–periphery relations operate inside universities and how academics located in structurally peripheral institutions develop informal power and counter-hegemonic strategies. In this context, the study conceptualizes “small-town academia” as a distinctive analytical category that reveals the invisible politics and symbolic hierarchies of higher education.

Method

The study adopts a qualitative research design. Data were collected through in-depth, semi-structured interviews with 11 academics working at district vocational schools affiliated with Isparta University of Applied Sciences. Participants represent different academic ranks and disciplinary backgrounds. The interview data were analyzed using thematic analysis, focusing on academic positioning, symbolic exclusion, informal power practices, and counter-power strategies. The analytical framework integrates Ibn Khaldun’s center–periphery and nomadic–sedentary distinction, Bourdieu’s *Homo Academicus* and symbolic capital, Şerif Mardin’s center–periphery analysis, Arslan’s epistemic community approach, and Foucault’s power–discipline perspective, complemented by Scott’s “hidden transcripts” and Goffman’s stigma theory, as well as the Turkish informal power literature associated with the Isparta School.

Findings

The findings indicate that academics working in district vocational schools face multiple structural and symbolic challenges, including exclusion from recruitment and promotion processes, unequal teaching loads, limited access to research resources, and underrepresentation in formal decision-making mechanisms. These disadvantages are reinforced by stigmatizing discourses such as “small-town academic” and “the filler material of the university,” which function as symbolic tools of marginalization. At the same time, the study reveals that district academics are not merely passive recipients of domination. They actively construct informal counter-power domains through practices of silent resistance, the production of hidden

transcripts, solidarity networks, local legitimacy-building, in particular through the strategy of becoming a “consulted actor.” These practices enable them to gain informal influence and symbolic recognition despite their limited formal authority.

Contribution

This study makes three main contributions to the literature. First, it shifts the focus from formal organizational structures to informal power relations and symbolic struggles within higher education institutions. Second, it introduces “small-town academia” as an original analytical category for understanding district-based vocational schools in Türkiye. Third, it extends the *Homo Academicus* framework beyond elite and central institutions, demonstrating its explanatory power in peripheral academic contexts. Overall, the study contributes to a more comprehensive understanding of academic power, center-periphery relations, and informal governance in contemporary higher education systems.

1. GİRİŞ

Pierre Bourdieu, *Homo Academicus* adlı klasik çalışmasında Sorbonne Üniversitesi başta olmak üzere Fransız akademik alanını çözümlerken, üniversitenin yalnızca bilgi üreten tarafsız bir kurum olmadığını; aksine fakülteler arası rekabetin, sembolik sermaye mücadelelerinin ve görünmez iktidar ilişkilerinin yoğunlaştığı özerk bir alan olduğunu ortaya koymaktadır. (Bourdieu, 2021, s. 41–48). Bu bağlamda Sorbonne, akademik alanın sembolik “merkez”ini temsil ederken; taşra üniversiteleri ve tali akademik birimler çoğu zaman çevresel ve ikincil bir konuma itilmektedir. Bu merkez–çevre gerilimi, yalnızca Fransa’ya özgü olmayıp farklı tarihsel ve toplumsal bağlamlarda yeniden üretilen yapısal bir akademik iktidar biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Bourdieu, 2021, s. 85–92). Bourdieu’nün dikkat çektiği en çarpıcı örneklerden biri de Fransa’da Doğu ülkelerinden (özellikle sömürge ve yarı-sömürge coğrafyalardan) gelen öğrencilere verilen diplomalarda yer alan “*Şark için yeterli*” (*bon pour l’Orient*) ibaresidir. Bu ifade, akademik başarının evrensel bir ölçütü değil, coğrafi ve kültürel köken temelinde hiyerarşik olarak derecelendirildiğini göstermektedir. Söz konusu uygulama, akademik alanın görünürde tarafsız ve evrensel olduğu iddiasının aksine, sembolik şiddet yoluyla işleyen örtük bir ayrımcılığı açığa çıkarır. Böylece akademik diploma, yalnızca bir yeterlilik belgesi değil; merkez tarafından çevreye verilen sınırlı ve koşullu bir tanınma aracına dönüşmektedir (Swartz, 2022, s. 113). Bu durum, akademik alanın evrensellik iddiası ile fiilî pratikleri arasındaki gerilimi görünür kılmaktadır.

Türkiye’de yükseköğretim sistemi de benzer bir biçimde, merkezde konumlanan köklü fakülteler ile taşrada yer alan meslek yüksekokulları arasında yalnızca yönetsel ve kurumsal değil; aynı zamanda sembolik, epistemik ve hiyerarşik bir ayrışma üzerinden işlemektedir. Bu ayrışma, kadro dağılımından temsil mekanizmalarına, araştırma olanaklarından kurumsal itibara kadar pek çok düzlemde yeniden üretilmektedir (Kılıç, 2013 s. 43). Taşrada görev yapan akademisyenlerin gündelik akademik pratiklerinde sıklıkla dile getirilen “kasaba

akademisyeni” söylemi ile meslek yüksekokullarının “üniversitenin dolgu malzemesi” olarak görülmesi, bu görünmez akademik hiyerarşinin en çarpıcı simgesel ifadeleri arasında yer almaktadır (Erdem, 2019, s. 9).

Bourdieu’nün Sorbonne analizinde fakülteler arası güç mücadelelerinin yalnızca bilimsel üretim üzerinden değil; sosyal sermaye, siyasal bağlantılar ve sembolik meşruiyet mekanizmaları üzerinden işlediği görülmektedir (Bourdieu, 2021, s. 112–119). Türkiye bağlamında da tıp, hukuk ve mühendislik fakülteleri akademik alanın merkezinde konumlanırken; sosyal bilimler ve özellikle meslek yüksekokulları daha düşük bir akademik prestij hiyerarşisine yerleştirilmektedir. Bu durum, Bourdieu’nün alan–sermaye–habitus üçlemesinin Türkiye akademisi bağlamında da güçlü biçimde işlediğini göstermektedir (Çetin, 2022, s. 191-196; Bozkurt, 2017, s. 41-75).

Bu simgesel ayrışma yalnızca kurumsal bir dengesizlik üretmekle kalmamakta; aynı zamanda taşra akademisyenleri üzerinde damgalama ve sembolik tahakküm biçimlerini de pekiştirmektedir. Goffman’ın damga kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, “kasaba akademisyeni” etiketi bireyin yalnızca mesleki konumunu değil, akademik kimliğini ve meşruiyetini de aşındıran bir toplumsal etiketleme mekanizması olarak işlemektedir. Bu tür damgalamalar, bireyin akademik alandaki görünürlüğünü sınırlayan ve söz üretme kapasitesini daraltan sessizleştirici iktidar teknikleri olarak işlev görmektedir (Goffman, 2020, s. 12–19).

Türkiye bağlamında bu yapı, Şerif Mardin’in merkez–çevre yaklaşımıyla birlikte okunduğunda daha da berraklaşmaktadır. Mardin’e göre merkez, siyasal ve kültürel meşruiyeti tekeline alırken; çevre sürekli olarak ikincil ve denetlenmesi gereken bir alan olarak konumlandırılmaktadır (Mardin, 1985, s. 174-181). Meslek yüksekokulları da bu çerçevede yalnızca coğrafi olarak değil; bilgi üretimi, akademik prestij ve kurumsal temsil açısından da çevreselleştirilen bir konumda yer almaktadır. İbn Haldun’un bedevilik–hadarilik ayrımı ve asabiyet kavramsallaştırması ise akademik merkezlerin kendi iç dayanışmalarını ve meşruiyetlerini nasıl yoğunlaştırdıklarını, taşranın ise daha kırılğan ve dışlanmış bir yapıya nasıl itildiğini açıklayıcı bir tarihsel-sosyolojik zemin sunmaktadır (Tekin 2023, s. 326–334).

Ancak bu çevresel konum, taşra akademisyenlerini bütünüyle edilgen aktörlere dönüştürmemektedir. Foucault’nun mikro-iktidar yaklaşımı, iktidarın yalnızca baskı yoluyla değil; gündelik ilişkiler, pratikler ve söylemler aracılığıyla üretildiğini ve her iktidar ilişkisinin kendi direniş biçimlerini de doğurduğunu göstermektedir (Foucault, 2023, s. 92–95). Bu noktada Scott’un “gizli transkriptler” yaklaşımı, taşra akademisyenlerinin resmî uyum söylemlerinin arka planında geliştirdikleri örtük eleştiri, mizah, ima ve dayanışma pratiklerini analitik olarak görünür kılmaktadır (Scott, 2021, s. 4–7).

Türkiye literatüründe Alkan ve Erdem’in informel güç analizleri ile Isparta Okulu’nun *Akademide Arka Sokaklar* yaklaşımı, taşra akademisyenlerinin formel yetkiden dışlandıkları ölçüde informel alanlarda güven, ilişki ağları, bilgi kontrolü ve “danışılan kişi” olma rolleri üzerinden etkili güç alanları inşa ettiklerini göstermektedir (Alkan ve Erdem, 2019, s. 406–421; Erdem, 2019, s. 3-5). Bu

bağlamda meslek yüksekokulları, yalnızca tali birimler değil; akademik alanın görünmeyen, sessiz fakat etkili iktidar mücadelelerinin yoğunlaştığı özgün toplumsal sahalar olarak okunmalıdır.

Bu çalışmanın amacı, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin karşı karşıya kaldıkları yapısal ve sembolik dışlanma biçimlerini; Bourdieu'nün akademik alan kuramı, Goffman'ın damga yaklaşımı, Scott'un gizli transkriptleri, Foucault'nun mikro-iktidar çözümlemeleri ve Alkan-Erdem'in informal güç perspektifi ekseninde nitel bir yaklaşımla analiz etmektir. Çalışma, taşra akademisyenliğini yalnızca mağduriyet üzerinden değil; direniş, müzakere ve karşı-iktidar üretimi üzerinden kavramsallaştırarak Türkiye'de akademik iktidar ilişkileri literatürüne eleştirel ve özgün bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Akademik örgütler, yalnızca bilgi üretim ve aktarım süreçlerinin yürütüldüğü nötr mekânlar değil; aynı zamanda görünür ve görünmez güç ilişkilerinin yoğunlaştığı, çok katmanlı toplumsal alanlardır. Bu bağlamda gücü yalnızca formel pozisyon ve yasal yetkiyle sınırlamayan yaklaşımlar belirleyici hâle gelmektedir. Gücün “potansiyel etki” olarak tanımlanması; formel gücün örgütsel hiyerarşi ve resmî yetkilere, informal gücün ise pozisyondan bağımsız biçimde güven, sosyal ağlar, bilgi ve kişisel itibara dayandığı ayrımı, akademik ortamın arka sahnesini çözümlemeye doğrudan imkân vermektedir (Alkan ve Erdem, 2019, s. 426–429).

Bu arka sahnenin nasıl kurulduğu sorusu, aynı zamanda “akademik meşruiyeti kim dağıtır?” sorusunu da beraberinde getirmektedir. Hüsamet Arslan'ın epistemik cemaat yaklaşımı, bilginin – bilimsel bilgi dâhil – varlık temelini bireysel üretimden ziyade, belirli epistemik cemaatlerin normları, kabulleri ve sınırları içinde konumlandırmaktadır. Arslan'a göre epistemik cemaatler, hangi bilginin “bilimsel”, hangi konuların “çalışılmaya değer” ve hangi yöntemlerin “meşru” kabul edileceğine dair görünmez standartlar üretir (Arslan, 2022, s. 61–78).

Bu çerçevede merkezî epistemik otoriteler, akademik alanın normatif sınırlarını belirlerken; çevrede konumlanan aktörler bu standartlara uyumlanmak zorunda kalmaktadır. Taşra meslek yüksekokullarının çevreselleşmesi bu nedenle yalnızca idari ya da örgütsel bir mesele değil; aynı zamanda epistemik ve sembolik bir çevreleşme sürecidir. Bilginin üretim biçimi, yayın mecraları, akademik dil ve başarı ölçütleri merkezde tanımlanırken; çevre, bu tanımlara uyum sağlayan fakat nadiren onları dönüştürebilen bir konumda kalmaktadır (Arslan, 2022, s. 79–94).

Türkiye bağlamında Bourdieu'nün *Homo Academicus* çizgisini güncelleyen ampirik çalışmalar, bu mekanizmayı somut biçimde görünür kılmaktadır. Çetin (2022), akademik alanın yerleşik aktörlerinin yalnızca formel kriterleri değil, aynı zamanda yazılı olmayan kabul normlarını ve alanın habitus'unu tanımladığını; alana yeni giren akademisyenlerin ise resmî başarı ölçütlerinin yanı sıra bu informal kabul kodlarını çözmek zorunda kaldıklarını vurgulamaktadır (Çetin, 2022, s. 193). Bozkurt'un (2017) çalışması ise bu süreci görünmez ağlar üzerinden açıklamaktadır. Mezuniyet sermayesi, ekol bağlılığı, jüri ve ilan süreçlerindeki örtük akışlar, alan içi güç dengesini belirleyen informal “kapı bekçiliği” mekanizmaları olarak işlemektedir. Bu mekanizmalar, akademik yükselmenin

yalnızca bireysel performansla değil; sosyal ağ sürekliliği ve sembolik yakınlıklar üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır (Bozkurt, 2017, s. 48–57).

Bu iki hat birlikte değerlendirildiğinde, akademik tahakkümün çoğu zaman açık ve yüksek sesli çatışmalar yoluyla değil; örtük kriterler, ağ sürekliliği ve meşruiyet etiketleri üzerinden kurulduğu görülmektedir. Bu durum, taşra akademisyenlerinin maruz kaldığı sembolik küçültülme ve etiketlenme süreçlerini, aynı anda hem yapısal hem de kültürel bir tahakküm biçimi olarak düşünmeyi mümkün kılmaktadır.

Bu çalışmanın kuramsal omurgası tam da bu noktada şekillenmektedir: Damga, sessizleşme, arka sahnede ağ, itibar ve bilgi üzerinden informal güç üretimi. Goffman'ın damga kuramı, MYO akademisyenlerinin “kasaba akademisyeni” gibi etiketlerle sembolik olarak küçültülmesini açıklarken; Alkan ve Erdem'in formal–informal güç ayrımı, bu damgalamanın aynı zamanda yeni informal güç stratejilerini nasıl tetiklediğini kavramsallaştırmaktadır (Alkan ve Erdem, 2019, s. 420–431; Erdem, 2019, s.5-7).

Arslan'ın epistemik cemaat yaklaşımı bu süreci meşruiyet düzeyine taşıırken; Çetin ve Bozkurt'un bulguları, Türkiye akademisinde bu meşruiyetin nasıl görünmez ağlar ve örtük normlar üzerinden dağıtıldığını göstermektedir. Böylece taşra akademisyenliği, yalnızca edilgen bir mağduriyet konumu değil; sessiz, örtük ve çoğu zaman etkili bir informal güç üretim sahası olarak kavramsallaştırılabilmektedir.

2.1. Akademik Alan, Güç ve İnfomalite: Kuramsal Bir Çıkış Noktası

Akademik alan, çoğu zaman bilimsel rasyonalite ve nesnellik söylemiyle tanımlansa da gerçekte yoğun güç ilişkilerinin ve rekabet pratiklerinin iç içe geçtiği özgül bir toplumsal alandır. Bu alanda güç, yalnızca yönetsel pozisyonlara ya da resmî yetkilere indirgenemeyecek kadar çok katmanlıdır.

Alkan ve Erdem'e göre güç, özünde “potansiyel etki” dir ve bu etkinin hangi kaynaklardan üretildiği, gücün niteliğidir. Bu bağlamda akademik örgütlerde iki temel güç biçimi ayırt edilebilir: formel güç ve informal güç. Formel güç, hiyerarşik konum, yasal yetki ve örgütsel mevzuat üzerinden işlerken; informal güç, güven ilişkileri, sosyal ağlar, bilgiye erişim ve itibara dayalı olarak, çoğu zaman görünmez biçimde üretilmektedir (Alkan ve Erdem, 2019, s. 430). Taşra meslek yüksekokulları, formel güçten görece yoksun olmalarına karşın, informal güç ilişkilerinin yoğunlaştığı özgül akademik mekânlar olarak öne çıkmaktadır.

2.2. Epistemik Cemaatler ve Akademik Meşruiyetin Dağıtımı

Hüsamet'in Arslan'ın epistemik cemaat kavramsallaştırması, akademik gücün yalnızca idari değil, epistemik bir boyuta da sahip olduğunu göstermektedir. Arslan'a göre bilimsel bilgi, bireysel üretimden ziyade belirli cemaatlerin ortak normları, değerleri ve kabulleri içerisinde anlam kazanır. Epistemik cemaatler, hangi bilginin geçerli, hangi yöntemlerin meşru ve hangi konuların “bilimsel” sayılacağına karar veren görünmez otoriteler olarak işlev görür (Arslan, 2022, s. 61–78). Bu durum, akademik alanda merkez–çevre ayrımını yalnızca kurumsal değil, aynı zamanda epistemik bir hiyerarşi olarak üretmektedir. Merkezde yer

alan üniversiteler ve akademik gruplar, bilginin standartlarını belirlerken; taşra üniversiteleri ve MYO'lar bu standartlara uyum sağlamak zorunda kalan çevresel aktörler hâline gelmektedir. Böylece taşra akademisyenlerinin maruz kaldığı dışlanma, yalnızca idari bir sorun değil; bilginin meşruiyetine erişimde yaşanan yapısal bir sınırlılık olarak ortaya çıkmaktadır (Arslan, 2022, s. 79–94).

2.3. Akademik Alan, Sermaye Türleri ve Sessiz Tahakküm

Pierre Bourdieu, akademik alanı kendi özgül kuralları, hiyerarşileri ve sermaye türleri olan özerk bir mücadele sahası olarak tanımlar. Bu alanda aktörlerin konumu, sahip oldukları ekonomik, kültürel, sosyal ve sembolik sermaye miktarına göre belirlenir. Akademik başarı, bu sermaye türlerinin dönüştürülebilirlik kapasitesiyle doğrudan ilişkilidir (Bourdieu, 2021, s. 93–118).

Homo Academicus'ta Bourdieu, üniversitelerdeki güç mücadelelerinin yalnızca bilimsel üretim üzerinden değil; siyasal bağlantılar, sosyal ağlar ve kurumsal prestij mekanizmaları üzerinden yürütüldüğünü ortaya koymaktadır. Taşra üniversiteleri ve MYO'lar, bu alan içinde düşük sembolik sermayeye sahip bir konuma yerleştirilmekte; bu durum akademisyenlerin görünürlük, temsil ve söz hakkını doğrudan etkilemektedir (Bourdieu, 2021, s. 121–145).

Bu sessiz tahakküm, çoğu zaman açık baskı biçiminde değil; “normal”, “doğal” ve “olağan” kabul edilen akademik kriterler aracılığıyla yeniden üretilmektedir.

2.4. Türkiye’de Homo Academicus Okumaları: Ökten, Çetin ve Bozkurt

Türkiye bağlamında Bourdieu’nün *Homo Academicus* yaklaşımını ampirik olarak yeniden yorumlayan çalışmalar, akademik alanın görünmez kurallarını daha somut biçimde ortaya koymaktadır. Nazlı Ökten’ in “*Homo Academicus*” çevirisinin önsözündeki analizleri, Çetin (2022), akademik yükselme ve kadrolaşma süreçlerinde resmi kriterlerin yanında, yazılı olmayan kabul kodlarının belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu kodlar, çoğu zaman yalnızca “yerleşik” akademisyenler tarafından bilinmekte ve yeni girenler açısından örtük bir eşik işlevi görmektedir (Çetin, 2022, s. 191–195).

Bozkurt’un (2017) çalışması ise bu süreci ağlar ve ekoller üzerinden açıklamaktadır. Mezuniyet ilişkileri, danışmanlık zincirleri ve jüri ağları, akademik alanın informal kapı bekçileri olarak işlev görmektedir; böylece alan içi tahakküm sessiz biçimde sürdürülmektedir (Bozkurt, 2017, s. 33–82).

Bu bulgular, taşra akademisyenlerinin neden yalnızca performans eksikliğiyle değil; yapısal ve sembolik engellerle de karşılaştığını açıklamaktadır.

2.5. Damga, İzlenim Yönetimi, Gizli Transkriptler ve Sessiz Direniş

Goffman’ın damga kuramı, taşra akademisyenlerinin maruz kaldığı etiketleme ve değersizleştirme süreçlerini anlamada güçlü bir analitik çerçeve sunmaktadır. “Kasaba akademisyeni” ya da meslek yüksekokullarının “üniversitenin dolgu malzemesi” olarak tanımlanması, yalnızca kurumsal bir konumlandırmayı değil; akademik kimliğin ve meşruiyetin aşındırılmasını içeren sembolik bir damgalama biçimini ifade etmektedir. Goffman’a göre damga, bireyin “normal” kabul edilen akademik kimlikten sapma üzerinden tanımlanmasına yol açmakta ve bu durum, aktörün söz hakkını, görünürliğini ve öznel değerini sistematik biçimde

zayıflatmaktadır (Goffman, 2020, s. 17–39).

Bu sembolik tahakküm biçimi, akademik alanda çoğu zaman açık dışlama yoluyla değil; sessizleştirici ve içselleştirilen normlar aracılığıyla işlemektedir. James C. Scott’un “gizli transkriptler” yaklaşımı, tam da bu noktada damgaya maruz kalan aktörlerin geliştirdiği örtük direniş biçimlerini görünür kılmaktadır. Scott’a göre tahakküm altındaki gruplar, resmî ve kamusal alanlarda uyumlu, itaatkâr ve sessiz bir tutum sergilerken; arka sahnede eleştirel söylemler, mizah, ima ve dayanışma pratikleri yoluyla karşı-anlam dünyaları üretmektedirler (Scott, 2021, s. 4–19).

Türkiye akademisi bağlamında bu ikili yapı, Durmuş’un çalışmalarıyla daha somut bir zemine oturmaktadır. Durmuş, Goffman’ın damga kuramını ve Scott’un gizli transkriptler yaklaşımını birlikte kullanarak, akademisyenlerin maruz kaldıkları etiketleme süreçlerinin yalnızca pasif bir kabullenmeye yol açmadığını; aksine, informal direnç repertuarlarını tetiklediğini göstermektedir. Durmuş’a göre akademik alanda damga, bireyin doğrudan çatışmaya girmesini engelleyen bir baskı mekanizması üretirken; aynı zamanda kulis dili, örtük eleştiri, sembolik mesafe koyma ve karşılıklı dayanışma ağları üzerinden işleyen sessiz direniş biçimlerini güçlendirmektedir (Durmuş, 2024, s.59-64).

Bu çerçevede taşra akademisyenlerinin resmî toplantılarda sergiledikleri sessizlik ile koridorlarda, odalarda ve gündelik etkileşim alanlarında dolaşıma giren eleştirel söylem arasındaki ikilik, yalnızca bireysel bir tutum değil; yapısal bir karşı-iktidar pratiği olarak okunmalıdır. Damga, görünür alanda itaat üretirken; gizli transkriptler aracılığıyla akademik alanın arka sahnesinde informal güç, anlam ve meşruiyet yeniden üretilmektedir (Scott, 2021, s. 28–35; Durmuş, 2024 s. 73).

Bu bağlamda taşra akademisyenliği, Goffman’ın “bozulmuş kimlik” kavramsallaştırmasıyla damgalanan; Scott’un “gizli transkriptleri” yoluyla sessiz direniş üreten ve Durmuş’un gösterdiği üzere Türkiye akademisinde informal güç pratiklerini gündelik etkileşimlerde inşa eden özgün bir akademik aktör tipine dönüşmektedir. Damga ile direniş arasındaki bu diyalektik ilişki, taşra akademisyenliğini edilgen bir mağduriyet konumundan çıkararak, akademik alanın görünmez siyasetini açığa çıkaran eleştirel bir analiz düzlemine taşımaktadır.

2.6. “Akademide Arka Sokaklar” ve Türkiye Akademisinde Informel Gücün Kurumsal Görünümleri

Akademide Arka Sokaklar: Türkiye’de Üniversitelerin Informel Yüzü, akademik hayatın resmî söylemlerle ifade edilmesi güç olan, çoğu zaman örtük biçimde işleyen yönlerini görünür kılmayı amaçlayan editörlü bir derleme çalışmadır. Ramazan Erdem’in editörlüğünde hazırlanan eser, akademik örgütlerdeki informal güç ilişkilerini, sessiz hiyerarşileri, mikro-politik stratejileri ve etik ikilemleri saha temelli analizlerle ele almaktadır. Çalışma, Türkiye üniversitelerinde akademik yaşamın “arka planında” işleyen ilişki ağlarını ve gayriresmî etki mekanizmalarını merkeze alması bakımından, informal güç literatüründe özgün ve kurucu bir yere sahiptir (Erdem, 2019, s. 1–28).

Eserde yer alan bölümler, akademik dedikodu, kulis ilişkileri, sessiz ittifaklar, etik dışı güç kullanımı ve görünmez dışlama pratiklerinin, üniversitelerde karar alma

süreçlerini nasıl etkilediğini somut örnekler üzerinden göstermektedir. Bu yönüyle *Akademide Arka Sokaklar*, akademik örgütleri yalnızca formel yönetmelikler ve resmî hiyerarşiler üzerinden okuyan yaklaşımlara eleştirel bir alternatif sunmakta; üniversiteyi aynı zamanda informal güç ağlarının yoğunlaştığı bir mikro-politik alan olarak kavramsallaştırmaktadır (Erdem, 2019, s. 12-13).

Bu kuramsal çerçeve, Alkan ve Erdem'in geliştirdiği formal–informal güç ayrımıyla doğrudan örtüşmektedir. Alkan ve Erdem'e göre informal güç, bireyin örgütsel pozisyonundan bağımsız olarak güven, sosyal ilişkiler, bilgiye erişim ve itibar üzerinden ürettiği etki kapasitesidir. Akademik örgütlerde bu güç biçimi, çoğu zaman formel yetkiden daha belirleyici hâle gelmekte; gündem belirleme, kararları yönlendirme ve meşruiyet üretme süreçlerinde merkezi bir rol oynamaktadır (Alkan ve Erdem, 2019, s. 415-429).

Akademide Arka Sokaklar'da sunulan bulgular, özellikle taşra üniversiteleri ve meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin, formel hiyerarşide çevresel bir konumda bulunmalarına rağmen, informal güç mekanizmaları aracılığıyla etkili aktörlere dönüşebildiklerini göstermektedir. “Danışılan kişi” olma (Paçası ve Erdem, 2021, s. 453) yerel ağlar üzerinden meşruiyet üretme, bilgi akışını yönlendirme ve dayanışma ilişkileri kurma gibi pratikler, bu akademisyenlerin sessiz fakat etkili karşı-iktidar alanları inşa etmelerine imkân tanımaktadır (Tüfekçi, Korucu ve Yorulmaz 2019, s. 293-297).

Çalışmamızda Meslek Yüksek Okullarında işleyen informal güç ilişkilerini çok katmanlı bir kuramsal çerçeve içinde çözümleyebilmek amacıyla, farklı düzeylerde iktidar, bilgi, kimlik ve direniş süreçlerini ele alan beş temel yaklaşım birlikte değerlendirilecektir. Pierre Bourdieu'nün akademik alanı, sembolik sermaye ve meşruiyet mücadeleleri üzerinden kavramsallaştıran alan kuramı; Ramazan Erdem editörlüğünde geliştirilen Türkiye akademisine özgü informal güç okumaları; Erving Goffman'ın damgalanmış kimliklerin gündelik etkileşimlerde nasıl idare edildiğini açıklayan mikro etkileşim yaklaşımı; Michel Foucault'nun mikro-iktidar, özneleştirme ve direniş analizleri; ve son olarak Hüsamettin Arslan'ın epistemik cemaatler üzerinden bilginin nasıl üretildiğini ve meşrulaştırıldığını tartışan bilgi sosyolojisi yaklaşımı, bu tablonun kuramsal temelini oluşturmaktadır. Aşağıda sunulan karşılaştırmalı tablo, akademik alanda informal gücün yapısal, ilişkisel, etkileşimsel, söylemsel ve epistemik boyutlarını bir arada görünür kılmayı amaçlamaktadır.

Tablo 1. Akademik Alanda İnfomal Güç, Damgalanma, Mikro-İktidar ve Epistemik Cemaat Dinamikleri: Karşılaştırmalı Kuramsal Çerçeve

Analiz Boyutu	Bourdieu – <i>Homo Academicus</i>	Erdem (Ed.) – <i>Akademide Arka Sokaklar</i>	Goffman – <i>Damga</i>	Foucault – Mikro İktidar & Direniş (<i>İktidarın Gözü</i>)	Arslan – <i>Epistemik Cemaat</i> (Bilgi–İktidar)
Kuramsal Çıkış Noktası	Alan (field) içinde sermaye temelli mücadele.	Resmî yapıların ötesinde işleyen informal ağlar.	Etkileşimlerde kimliğin damga yoluyla idaresi.	İktidarın ilişkisel, üretken ve mikro doğası.	Bilginin, belirli epistemik cemaatlerce üretilip meşrulaştırılması.

Akademik Alanın Yapısı	Merkez–çevre hiyerarşileri.	Fakülte–MYO, kadro–statü ayrımları.	Normal/damgalı ayrımı.	Disipliner ağlar ve normatif düzenekler.	Ortodoks/heterodoks bilgi alanları; merkezi bilgi rejimleri.
Temel Güç Mekanizması	Sembolik güç ve sembolik şiddet.	İnformel güç: dedikodu, dışlama, ittifaklar.	Damga ve itibarsızlaştırma.	Normalleştirme, gözetim, öz-denetim.	Bilgi üretimi ve doğruluk iddiası üzerinden iktidar.
Akademik Özne	Alan kurallarını içselleştiren özne.	İlişki ve itibar yöneten aktör.	Kimliğini yöneten/düzenleyen birey.	Özneleştirilen ve kendini yöneten özne.	Epistemik cemaat aidiyetiyle konumlanan entelektüel.
Habitus / Rol	Pratik akıl (habitus) ile uyum.	Sessiz uyum ve stratejik geri çekilme.	“Normalmiş gibi” davranma.	Normlara göre davranış üretimi.	Ortodoksiye uyum; heterodoks bilginin bastırılması.
Meşruiyet Mekanizması	Prestij, unvan, diploma.	“Danışılan kişi olma”, görünürlük.	Normal kimliğe yakınlık.	Bilgi–iktidar ilişkisiyle doğruluk üretimi.	Epistemik cemaat onayı; geçerli bilgi tanımı.
Etiketleme / Damgalama	Merkez/çevre ayrımı.	“Taşra akademisyeni”, “bizden değil”.	Örselenmiş kimlik.	Normal/sapma ayrımı.	“Bilimsel değil”, “marjinal”, “taşralı bilgi”.
Sosyal Sermaye	İlişki ağlarıyla birikim.	İnformel koalisyonlar.	Mikro destek ağları.	Ağlar içinde dolaşan iktidar etkileri.	Epistemik ağlar ve entelektüel ittifaklar.
İzlenim / Öz-Denetim	Konumu korumaya dönük strateji.	Sessiz rol performansı.	Kimliğin sürekli kontrolü.	İçselleştirilmiş gözetim.	Bilimsel dil ve yöntemle öz-düzenleme.
Direnış Biçimleri	Konum değıştirme/çekilme.	Sessiz direniş, karşı-ağlar.	Alay, ironi, gizleme.	Mikro kaçışlar, karşı-söylemler.	Heterodoks bilgi üretimi, alternatif epistemik ağlar.
Eleştirel Katkı	Akademik tarafırsızlık miti çözümler.	Türkiye akademisini n arka sokakları görünür olur.	Damganın gündelik üretimi açığa çıkar.	İktidar–direnış diyalektiğı ifşa edilir.	Bilimsel bilginin ideolojik ve tarihsel inşası görünür olur.
Düzey	Makro–mezzo.	Mikro (saha/deneyim).	Mikro (etkileşim).	Mikro (gündelik pratikler).	Mezzo–makro (bilgi rejimleri).

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 1’de sunulan karşılaştırmalı çerçeve, akademik alanda informal gücün tek bir kuramsal perspektifle açıklanamayacak kadar çok katmanlı bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bourdieu’nün *Homo Academicus*’ta ortaya koyduğu alan kuramı, akademiye farklı sermaye türlerinin eşitsiz biçimde dağıldığı ve bu eşitsizliklerin sembolik güç yoluyla meşrulaştırıldığı bir mücadele alanı olarak tanımlar. Bu bağlamda akademik unvanlar, prestijli kurumlar ve merkezi konumlar, yalnızca formel statü göstergeleri değil; aynı zamanda sembolik tahakküm araçlarıdır (Bourdieu, 2021, s. 88–92). Bu yapısal çerçeve, akademik alanın neden merkez–çevre ayrımları üzerinden yeniden üretildiğini

açıklamaktadır.

Erdem (Ed.) tarafından geliştirilen *Akademide Arka Sokaklar* yaklaşımı ise bu yapısal eşitsizliklerin Türkiye akademisinde gündelik pratikler düzeyinde nasıl işlediğini ortaya koymaktadır. Formülasyonunun aksine, akademik gücün önemli bir kısmı resmî hiyerarşilerden değil; dedikodu, görünmez ittifaklar, danışılan kişi olma ve dışlama gibi informal mekanizmalardan beslenmektedir. Bu yönüyle Erdem’in yaklaşımı, Bourdieu’nün makro ve mezzo düzeyde tanımladığı sembolik tahakkümün mikro düzeydeki pratik karşılıklarını görünür kılmaktadır.

Goffman’ın *Damga* çalışması, bu güç ilişkilerinin özne üzerindeki etkisini açıklamak açısından kritik bir tamamlayıcı sunmaktadır. Akademik alanda “taşra akademisyeni”, “kadro fazlası” ya da “bizden olmayan” gibi etiketlerle damgalanan bireyler, örselenmiş kimliklerini idare edebilmek için kamusal alanda aşırı uyum, sessizlik ve görünmezlik stratejilerine yönelmektedir (Goffman, 2020, s. 3–5). Bu durum, informal gücün yalnızca yapısal bir mesele değil; aynı zamanda gündelik etkileşimlerde kimlik yönetimi üzerinden işleyen bir süreç olduğunu göstermektedir.

Foucault’nun mikro-iktidar ve özneleştirme analizleri, bu etkileşimsel boyutu daha da derinleştirmektedir. *İktidarın Gözü*’nde Foucault, iktidarın yalnızca baskılayan bir yapı değil; normlar, söylemler ve gözetim mekanizmaları aracılığıyla özneyi kuran üretken bir süreç olduğunu vurgular (Foucault, 2023, s. 97–101). Akademik alanda performans ölçütleri, değerlendirme rejimleri ve “uyumlu akademisyen” normu, bireylerin kendi kendilerini denetlemelerine yol açmakta; direniş ise çoğu zaman açık çatışma yerine sessiz geri çekilmeler ve mikro kaçışlar biçiminde ortaya çıkmaktadır.

Son olarak *Epistemik Cemaat* yaklaşımı (Arslan, 2022), akademik alandaki güç ilişkilerini bilginin üretimi ve meşrulaştırılması üzerinden tamamlamaktadır. Arslan’a göre bilimsel bilgi, nötr ve evrensel bir gerçeklikten ziyade belirli epistemik cemaatlerin ideolojik ve tarihsel kabulleri doğrultusunda inşa edilmektedir. Bu durum, hangi bilginin “bilimsel”, hangisinin “marjinal” ya da “taşralı” olarak etiketleneceğini belirleyen epistemik bir iktidar alanına işaret etmektedir.

Bu beş yaklaşım birlikte değerlendirildiğinde, akademik alanda informal gücün; yapısal eşitsizlikler (Bourdieu), gündelik informal pratikler (Erdem), kimlik ve damgalanma süreçleri (Goffman), mikro-iktidar ve direniş dinamikleri (Foucault) ve bilginin epistemik meşruiyeti (Arslan) üzerinden eşzamanlı olarak üretildiği anlaşılmaktadır. Tablo 1, bu çok katmanlı süreci bütüncül bir kuramsal zeminde bir araya getirerek çalışmanın kuramsal alt yapısını özetlemektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Bu çalışma, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin informal güç deneyimlerini, damgalanma algılarını ve sessiz direniş pratiklerini derinlemesine anlamayı amaçlayan yorumlayıcı nitel araştırma yaklaşımı ile yürütülmüştür. Araştırmada, katılımcıların gündelik akademik pratiklerde

ürettikleri anlamları ve deneyimlerini kendi bağlamsal koşulları içinde görünür kılmaya odaklanan fenomenolojik bir duyarlılık benimsenmiştir (Creswell, 2013, s. 48–52; Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 69–72).

Fenomenolojik duyarlılık, katılımcıların yaşantılarını doğrudan anlatıları üzerinden takip ederek bu yaşantıların ortaklaşan anlam örüntülerini ortaya çıkarmaya imkân tanımaktadır. Bu yönüyle çalışma, taşra akademisyenlerinin akademik alan içindeki konumlanışlarını yalnızca yapısal göstergeler üzerinden değil; öznel deneyimler ve anlatılar aracılığıyla çözümlemeyi hedeflemektedir. Bu yaklaşım, verilerin çözümlenmesinde kullanılan refleksif tematik analiz ile uyumlu biçimde, deneyimlerin tekrar eden örüntülerini görünür kılmayı amaçlamaktadır (Braun ve Clarke, 2006, s. 77–84).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2025 yılı itibarıyla Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi'ne bağlı ilçelerde yer alan meslek yüksekokullarında görev yapan 11 akademisyen oluşturmaktadır. Katılımcılar öğretim görevlisi, doktor öğretim üyesi ve doçent unvanlarına sahiptir.

Örneklem belirleme sürecinde amaçlı örnekleme ve kartopu örnekleme teknikleri birlikte kullanılmıştır. Bu yaklaşım, informal güç ilişkileri ve sessiz direniş pratikleri gibi örtük olguların incelenmesinde, saha içi güven ilişkilerinin kurulmasını kolaylaştırmıştır (Patton, 2014, s. 230–234; Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 122–125).

Katılımcıların farklı bölümlerden (muhasabe, dış ticaret, sağlık, teknik programlar vb.) ve farklı kıdem düzeylerinden seçilmesiyle maksimum çeşitlilik sağlanmıştır (Creswell, 2013, s. 156).

Araştırma, ISUBÜ Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 17.07.2025 tarihli ve 216 protokol numaralı onayı ile yürütülmüş; etik ilkeler gereği tüm katılımcılar K-1, K-11 biçiminde rumuzlarla kodlanmıştır.

3.3. Veri Toplama Süreci

Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler, araştırmacıya belirli bir kuramsal çerçeve içinde esneklik sağlarken, katılımcıların kendi deneyimlerini ayrıntılı biçimde aktarmalarına olanak tanımaktadır (Kvale, 2011, s. 102–105; Yıldırım ve Şimşek, 2021, s. 134).

Görüşme soruları, literatür ve çalışmanın kuramsal çerçevesi doğrultusunda oluşturulan temalar etrafında yapılandırılmıştır, 45–75 dakika arasında sürmüştür; katılımcıların açık onayıyla ses kaydı alınmış ve kelimesi kelimesine çözümlenmiştir. Görüşmelerin bir bölümü yüz yüze, bir bölümü ise çevrim içi ortamda gerçekleştirilmiştir.

3.4. Veri Analizi

Verilerin analizinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Tematik analiz, nitel veriler içerisindeki tekrar eden anlam örüntülerini sistematik biçimde ortaya çıkarmayı amaçlayan esnek ve kuramsal olarak zengin bir analiz tekniğidir (Braun

ve Clarke, 2006, s. 77–84).

Çalışmamızda, kuram-temelli ancak refleksif bir tematik analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Analiz süreci, öncelikle katılımcı anlatılarından türetilen anlam örüntülerinin indüktif biçimde kodlanmasıyla başlatılmış; ardından bu kodlar, çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturan Bourdieu’nün akademik alan ve sembolik sermaye yaklaşımı (Bourdieu, 2021, s. 93–118), Goffman’ın damga kuramı (Goffman, 2020, s. 17–39), Scott’un gizli transkriptler kavramsallaştırması (Scott, 2021, s. 4–19), Foucault’nun mikro-iktidar ve özneleştirme analizleri (Foucault, 2023, s. 92–101), Şerif Mardin’in merkez–çevre çözümlemesi (Mardin, 1985, s. 174–181), İbn Haldun’un bedevîlik–haderîlik ve asabiyet yaklaşımı (İbn Haldun, 2024, s. 56–63) ve Arslan’ın epistemik cemaat kavramsallaştırması (Arslan, 2022, s. 61–78) ile dedüktif olarak ilişkilendirilmiştir.

Bu yönüyle analiz, katılımcı deneyimlerinden hareket eden ancak kuramsal kavramlarla sürekli diyalog hâlinde ilerleyen hibrit (indüktif–dedüktif) ve refleksif bir nitelik taşımaktadır. Tematik analiz yaklaşımı, Braun ve Clarke’ın (2006, s. 77–84) tanımladığı biçimiyle esnek ancak kuramsal olarak yönlendirilmiş bir analiz mantığı çerçevesinde uygulanmıştır. Araştırmacıların taşra akademisyenliğini içeriden deneyimleyen konumu, analiz sürecinde yansıtıcı (refleksif) bir tutumun benimsenmesini gerekli kılmış; bu durum, araştırmacı öznelliğinin farkında olunarak sistematik biçimde denetlenmesi yoluyla analitik derinliğin artırılmasına katkı sağlamıştır (Finlay, 2002, s. 212–216).

Analiz sonucunda aşağıdaki beş ana tema ortaya çıkmıştır:

1. Merkez–Çevre İlişkileri ve Sembolik Damgalama
2. Kadro Süreçlerinde Dışlanma, İlliyetçi Ağlar ve Sessiz Tahakküm
3. Ders Yüğü Üzerinden Simgesel Değersizleştirme ve Akademik Emeğin Görünmezleştirilmesi
4. Temsil Edilememe, Görünmezleştirilme ve Yerel Meşruiyet Arayışları
5. Gizli Transkriptler ve Sessiz Direniş Pratikleri

3.5. Geçerlik, Güvenirlik ve Araştırmacı Konumu

Araştırmanın iç geçerliğini artırmak amacıyla katılımcı doğrulaması (member checking) uygulanmış; elde edilen bazı bulgular katılımcılarla yeniden paylaşılmıştır (Lincoln ve Guba, 1985, s. 314–316). Kodlama süreci farklı zaman dilimlerinde tekrar edilerek analiz tutarlılığı sağlanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Merkez–Çevre İlişkileri ve Sembolik Damgalama

Katılımcı anlatıları, meslek yükseköğretilerinin üniversite hiyerarşisi içinde sistematik biçimde “çevre”de konumlandırıldığını ve bu konumun yalnızca yönetsel değil, aynı zamanda sembolik bir değersizleştirme süreciyle yeniden üretildiğini göstermektedir. Taşra akademisyenleri, akademik alanın merkezinde

yer alan fakültelere kıyasla daha düşük prestijle anılan, görünürlüğü sınırlı ve çoğu zaman ikincil kabul edilen bir pozisyonda yer aldıklarını ifade etmektedirler. Bu durum, Şerif Mardin'in merkez-çevre yaklaşımıyla uyumlu biçimde, akademik alan içinde de merkezî meşruiyetin belirli kurumlar ve aktörler etrafında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

Bu yapısal ayrışma, katılımcıların gündelik diline ve öz-algılarına yansıyan sembolik damgalama biçimleriyle daha da derinleşmektedir. “Kasaba akademisyeni” ya da meslek yüksekokullarının “üniversitenin dolgu malzemesi” olarak tanımlanması, yalnızca dışsal bir etiketleme değil; zamanla içselleştirilen ve ironik biçimde yeniden üretilen bir kimlik anlatısına dönüşmektedir. Bu damgalama, Erving Goffman'ın (2020) damga kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, bireyin akademik yeterliliğini değil; akademik aidiyetini ve meşruiyetini aşındıran bir sembolik şiddet biçimi olarak işlemektedir.

Katılımcı K-2'nin şu ifadesi bu süreci çarpıcı biçimde yansıtmaktadır:

“Bazen kendi aramızda bile ‘biz zaten kıyırık kasaba akademisyeniyiz’ diye şakalaşıyoruz. Şaka gibi dursa da içten içe böyle görüldüğümüzü bildiğimiz için söylüyoruz aslında.”

Benzer biçimde K-5, meslek yüksekokullarının üniversite içindeki konumunu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Üniversitenin asıl vitrini fakülteler; biz ise boşlukları dolduran birimler gibiyiz. Ödenek, kadro, proje denince önce merkez kampüs düşünüyor, MYO'lar en sona kalıyor.”

Bu anlatılar, sembolik damgalamanın yalnızca merkezdeki yönetsel aktörler tarafından değil; zaman zaman akademisyenlerin kendi aralarında da yeniden üretildiğini göstermektedir. Damga, bu yönüyle, hem yukarıdan aşağıya işleyen bir tahakküm tekniği hem de gündelik etkileşimlerde normalleştirilen bir söylem pratiği hâline gelmektedir.

Bu noktada İbn Haldun'un bedevilik-hadarilik ayrımı, akademik merkez-çevre ilişkilerini tarihsel-sosyolojik bir derinlikle okumaya imkân tanımaktadır. İbn Haldun'a göre hadarî yapı, yerleşik, kurumsallaşmış ve statü hiyerarşilerinin belirgin olduğu bir düzeni; bedevî yapı ise dayanışmanın, karşılıklı bağımlılığın ve asabiyetin güçlü olduğu çevresel alanları temsil etmektedir (İbn Haldun, 2024, s. 56). Üniversitelerin merkez fakülteleri, bu anlamda hadarî yapının özelliklerini taşıırken; taşra meslek yüksekokulları, daha sınırlı kaynaklara sahip olmalarına rağmen, güçlü gündelik dayanışma ilişkileriyle ayakta kalan bedevî alanlara benzemektedir.

Katılımcı anlatılarında sıkça dile getirilen “birbirine tutunma”, “kendi aramızda çözme” ve “merkezden bir şey beklememe” pratikleri, İbn Haldun'un asabiyet kavramıyla örtüşmektedir. Ancak bu asabiyet, klasik anlamda açık bir isyan ya da meydan okuma biçiminde değil; sessiz dayanışma, ironik kabulleniş ve örtük direnç pratikleri üzerinden şekillenmektedir. Bu durum, taşra akademisyenlerinin sembolik olarak küçültülmüş konumlarına rağmen, akademik alan içinde bütünüyle pasif aktörler olmadıklarını göstermektedir.

Katılımcı K-8'in şu ifadesi, bu kırılğan ama farkında olunan konumu yansıtmaktadır:

“Akademisyenlik kimliğimi bazen savunmak zorunda hissediyorum. ‘MYO’dayım’ dediğimde bakışlar değişiyor. Sanki yarım akademisyenmişim gibi davranılıyor.”

MYO’da görev yapan akademisyenlerin deneyimleri birlikte değerlendirildiğinde, taşra akademisyenliğinin yalnızca coğrafi bir çevreleşme değil; sembolik, duygusal ve mesleki düzeylerde işleyen çok katmanlı bir çevreleşme sürecine karşılık geldiği görülmektedir. Merkez–çevre ayrımı, burada yalnızca kurumsal bir hiyerarşi değil; aynı zamanda kimliğin, saygınlığın ve akademik öz-değerin yeniden üretildiği bir iktidar mekaniği olarak işlemektedir. İbn Haldun’un asabiyet kavramı ile Goffman’ın damga kuramı birlikte okunduğunda, taşra akademisyenlerinin bu sembolik tahakküm karşısında geliştirdikleri dayanışma ve baş etme pratiklerinin, ilerleyen bölümlerde ele alınacak olan sessiz direniş ve informal güç stratejilerinin de zeminini oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Bu bağlamda, merkez–çevre ilişkileri ve sembolik damgalama, taşra akademisyenliğini yalnızca statüsel bir gerilik ya da bireysel yetersizlik anlatısı üzerinden değil; tarihsel, kurumsal ve simgesel olarak üretilen bir konumlanma biçimi olarak görünür kılmaktadır. İbn Haldun’un asabiyet kavramı, bu çevresel konumun tamamen çözülmüş ve dağılmış bir yapı değil; aksine, gündelik dayanışma ve birlikte baş etme pratikleri üzerinden yeniden kurulan bir kolektif zemin sunduğunu göstermektedir. Ancak bu kolektif zemin, akademik alanın merkezinde üretilen meşruiyet ölçütleri karşısında sınırlı bir tanınırlığa sahiptir. Bu noktada, sembolik damgalamanın yalnızca kimlik düzeyinde kalmadığı; ders yükü dağılımları, akademik emek beklentileri ve üretkenlik rejimleri üzerinden somutlaştığı görülmektedir. Dolayısıyla bir sonraki bölümde ele alınacak olan ders yükü eşitsizliği, taşra akademisyenlerinin yalnızca niceliksel olarak daha fazla çalışmasını değil; aynı zamanda akademik emeğin hangi biçimlerinin “değerli” sayıldığını belirleyen simgesel bir iktidar mekanizmasını da açığa çıkarmaktadır.

4.2. Ders Yükü Üzerinden Simgesel Değersizleştirme ve Akademik Emeğin Görünmezleştirilmesi

Bulgular, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin deneyimlerinde ders yükünün yalnızca niceliksel bir iş yoğunluğu meselesi olmadığını; aynı zamanda akademik emeğin değerinin düşürülmesine hizmet eden simgesel bir iktidar aracı olarak işlediğini göstermektedir. Katılımcı anlatıları, yüksek ders saatlerinin bilimsel üretim, araştırma ve kurumsal temsil olanaklarını sistematik biçimde daralttığını; bu durumun ise taşra akademisyenliğini “sadece ders veren” bir role indirgediğini ortaya koymaktadır.

K-1 bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

“MYO’da boca denince akla gelen ilk şey, derslerin boş kalmaması. Yayın ya da proje konuşulduğunda biz zaten otomatik olarak devre dışı kalıyoruz.”

Bu bulgu, Bourdieu’nün akademik alan kuramında vurguladığı emeğin eşitsiz değerlendirilmesi meselesiyle doğrudan örtüşmektedir. Bourdieu’ye göre akademik alanda her emek türü aynı sembolik karşılığa sahip değildir; öğretim faaliyeti çoğu zaman “zorunlu rutin”, araştırma ve yayın ise “prestij üretici faaliyet” olarak kodlanmaktadır (Bourdieu, 2021, s. 96–103). İlçe MYO’larında yoğun ders yükü, akademisyenin araştırma sermayesi üretmesini fiilen engellerken, bu engel daha

sonra “yetersizlik” ya da “akademik üretimsizlik” söylemleriyle bireyin hanesine yazılmaktadır.

Katılımcılar, ders yükü ile akademik performans beklentisi arasındaki bu yapısal çelişkinin, sessiz ama sürekli bir baskı biçimi ürettiğini vurgulamaktadır. K-4’ün ifadesi bu durumu çarpıcı biçimde ortaya koymaktadır:

“Haftada 25 saat derse giriyorum ama dosya açıldığında merkezdeki bocayla aynı yayın beklentisiyle değerlendiriliyorum. Bu adil değil ama kimse bunu açıkça söylemiyor.”

Bu sessiz baskı, Foucault’nun mikro-iktidar kavramsallaştırmasıyla birlikte okunduğunda daha anlaşılır hâle gelmektedir. Foucault’ya göre modern iktidar, açık cezalandırmadan çok, bireyi sürekli performans ölçümlerine tâbi tutan normatif mekanizmalar aracılığıyla işler (Apalı, 2021, s. 296). Ders yükü, bu bağlamda, taşra akademisyenini görünürde “çalışkan” kılarken; fiiliyatta onu akademik rekabetin dışına iten bir disiplin tekniğine dönüşmektedir.

K-6, ders programlarının hazırlanma sürecinde yaşanan bu eşitsizliği şu sözlerle dile getirmektedir:

“Merkezde boşluk olunca ders bize yazılıyor. ‘Siz zaten derse alışkınsınız’ deniyor. Bu bir iltifat gibi ama aslında akademik emeğimizi değersizleştiriyor.”

Bu noktada Alkan ve Erdem’in (2019) formel–informel güç ayrımı açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Yazarlara göre formel yetki, çoğu zaman iş yükünü dağıtma gücünü elinde bulundururken; bu dağıtımın kimin lehine, kimin aleyhine olacağı informal ilişkiler ve örtük kabuller üzerinden belirlenmektedir (Alkan ve Erdem, 2019, s. 409). İlçe MYO’larında ders yükünün merkezden çevreye doğru yığılması, bu örtük kabullerin kurumsallaşmış bir sonucu olarak görünmektedir.

Bazı katılımcılar, ders yükü üzerinden kurulan bu simgesel değersizleştirmenin zamanla içselleştirildiğini de ifade etmektedir. K-3 bu durumu şöyle anlatmaktadır:

“Bir süre sonra kendini ‘zaten bizim işimiz ders’ diye düşünüürken buluyorsun. Akademik hayaller otomatik olarak küçülüyor.”

Bu içselleştirme süreci, Goffman’ın damga kuramıyla birlikte değerlendirildiğinde, ders yükünün yalnızca bir çalışma düzeni değil; akademik kimliği aşındıran bir etiketleme pratiği olarak işlediğini göstermektedir (Goffman, 2020, s. 41). Böylece taşra akademisyeni, hem yapısal olarak yoğun çalışmaya zorlanmakta hem de bu yoğunluk üzerinden akademik alanda ikincil bir konuma sabitlenmektedir.

4.3. Kadro Süreçlerinde Dışlanma, Ağlar ve Sessiz Tahakküm

Bulgular, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin kadro ilanları, yükseltme ve yer değişikliği süreçlerini büyük ölçüde şeffaf olmayan, ağ temelli ve önceden belirlenmiş mekanizmalar olarak deneyimlediklerini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, bu süreçlerin resmî ölçütlerden ziyade informal ilişkiler, siyasal bağlantılar ve kurumsal klikler tarafından belirlendiğini düşünmektedir.

K-7 bu algıyı şu sözlerle dile getirmektedir:

“Kadro ilanlarını gördüğümde artık heyecanlanmıyorum. Şartları okuduğunuzda kimin için yazıldığı belli oluyor. Başvuru yapmak çoğu zaman formalite.”

Bu deneyim, Bourdieu’nün akademik alan ve sembolik sermaye kavramlarıyla doğrudan ilişkilidir. Bourdieu’ye göre alan içindeki hâkim aktörler, yalnızca sermaye biriktirmekle kalmaz; aynı zamanda oyunun kurallarını tanımlama gücüne de sahiptirler. Kadro kriterleri, bu anlamda, görünürde nesnel ve evrensel ölçütlerle dayansa da fiiliyatta alanın merkezinde konumlanan aktörlerin çıkarlarını koruyacak biçimde yapılandırılabilir (Bourdieu, 2021, s. 112–119).

Kadro süreçlerinde yaşanan bu dışlanma, katılımcılarda süreklilik arz eden bir bekleme, ertelenme ve belirsizlik duygusu yaratmaktadır. K-9, bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Her sene ‘bir sonraki döneme’ deniliyor. İnsan bir noktadan sonra şunu düşünüyor: Benim yerim zaten burası, daha fazlası mümkün değil.”

Bu ifade, Foucault’nun mikro-iktidar analizinde vurguladığı zamansal iktidar biçimleriyle örtüşmektedir. Foucault’ya göre iktidar, yalnızca yasaklayarak değil; umut erteleyerek, beklentiyi askıda bırakarak ve bireyi sürekli bir “henüz değil” rejimine tabi kılarak da işler (Foucault, 2023, s. 201–209). Taşra akademisyenleri açısından kadro süreçleri, tam da bu askıda bırakma pratiği üzerinden işleyen sessiz bir disiplin mekanizmasına dönüşmektedir.

K-2, bu belirsizliğin yarattığı duygusal yükü şu şekilde dile getirmektedir:

“Resmî başvurular yapılıyor ama sonuç yok. Açık bir ret de yok. Bu belirsizlik insanı yıpratıyor, sesini çıkarmamayı öğretiyor.”

Bu noktada Erdem’in (2019) informal güç yaklaşımı, kadro süreçlerinin neden çoğu zaman açık çatışma üretmediğini açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Yazarlara göre informal güç, çoğu zaman görünür kararlar üzerinden değil; erişim, bilgi akışı, zamanlama ve kulis ilişkileri üzerinden işler. (Alkan ve Erdem, 2019, s. 425–430). Kadro süreçlerinde “kimin ne zaman haberdar olduğu”, “hangi başvurunun ne ölçüde desteklendiği” gibi unsurlar, kararın kendisi kadar belirleyici hâle gelmektedir.

K-4’ün ifadesi bu durumu somutlaştırmaktadır:

“İlan çıkmadan önce herkes kimin alınacağını konuşuyor. Biz başvuruyu yaptıktan sonra öğreniyoruz. Bu bile aradaki farkı gösteriyor.”

Bu anlatılar, kadro süreçlerinin taşra akademisyenleri açısından bilgiye geç erişim, ağ dışı kalma ve sembolik dışlanma biçimleri ürettiğini göstermektedir. Süreçler resmi olarak herkese açık görünse de informal ağlara dâhil olmayan aktörler için fiilen kapalı bir yapıya sahiptir.

Bazı katılımcılar, bu yapının zamanla içselleştirildiğini ve açık itirazın yerini sessiz kabullenişe bıraktığını belirtmektedir. K-6 bu durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

“Bir noktadan sonra insan ‘zaten olmaz’ diye düşünmeye başlıyor. Başvuru yapmamak bile bir tür korunma oluyor.”

Bu bulgu, Foucault'nun öznenin kendi kendini disipline etmesi kavramıyla birlikte okunabilir. Açık baskıya gerek kalmaksızın, bireylerin beklentilerini aşağı çekmesi ve taleplerini sınırlaması, iktidarın en etkili biçimlerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır (Foucault, 2023, s. 215–218).

Kadro süreçlerinde dışlanma deneyimi, bazı katılımcı anlatılarında yalnızca bireysel ilişkiler ya da geçici kliklerle değil; daha kalıcı, süreklilik arz eden ve belirli aidiyet biçimlerine dayalı illiyetçi yapılar üzerinden açıklanmaktadır. Bu yapılar, belirli akademik çevreler, siyasal eğilimler, hemşehrilik bağları ya da geçmiş ortaklıklar etrafında şekillenen ve kadro süreçlerinde “neden–sonuç ilişkisi” kuran kapalı ağlar olarak deneyimlenmektedir.

K-5, bu yapının işleyişini şu şekilde ifade etmektedir:

“Burada kadro meselesi çalışmayla çok bağlantılı değil. Kimle bağlantın var, kimin öğrencisisin, hangi çevreden geliyorsun... Bunlar birbirini tamamlıyor. Yani sonuçlar aslında baştan belli, biz sadece son halkayı görüyoruz.”

Bu anlatı, kadro süreçlerinde kararların tekil performans göstergelerinden ziyade, önceden kurulmuş ilişki zincirleri üzerinden ilerlediğine işaret etmektedir. Bourdieu'nün alan kuramı bağlamında değerlendirildiğinde, bu tür illiyetçi yapılar, akademik alan içinde meşruiyetin nedensel olarak belirli sermaye türlerine bağlanması anlamına gelmektedir. Akademik başarı, tek başına belirleyici olmaktan çıkmakta; hangi ağın parçası olduğu, hangi sembolik ve sosyal sermayenin taşındığı, sürecin sonucunu tayin etmektedir (Bourdieu, 2021, s. 128–135).

Benzer bir vurgu K-8'in anlatısında da görülmektedir:

“Bir noktadan sonra şunu fark ediyorsunuz: Siz ne yaparsanız yapın, sonuç değişmiyor. Çünkü orada bir ‘neden’ var. Siyasi, cemaat, loca vs. ile belli bağımız yoksa yani o nedene dahil değilseniz, sonuç size kapalı.”

K-8'in bu ifadesi, kadro süreçlerinin katılımcılar tarafından nedensel olarak kapatılmış bir sistem şeklinde algılandığını göstermektedir. Bu bağlamda illiyetçilik, yalnızca ilişkisel bir avantaj değil; dışarıda kalanlar için öğrenilmiş bir çaresizlik ve geri çekilme pratiği üretmektedir. Foucault'nun mikro-iktidar analizinde vurguladığı üzere, iktidarın en etkili biçimlerinden biri, öznenin eylem alanını görünmez biçimde daraltmasıdır (Apalı, 2021, s. 303). Kadro süreçlerinde illiyetçi yapılar, bu daralmayı açık yasaklar yerine “zaten olmayacak” duygusu üzerinden inşa etmektedir.

K-11 ise bu yapının zaman içinde nasıl içselleştirildiğini şu sözlerle dile getirmektedir:

“İlk başta insan itiraz etmek istiyor ama sonra şunu öğreniyorsunuz: Burada işler böyle yürüyor. Ses çıkarmamak, göze batmamak bazen tek strateji oluyor.”

Bu ifade, illiyetçi yapıların yalnızca dışlayıcı değil; aynı zamanda davranış düzenleyici bir işlev gördüğünü ortaya koymaktadır. Alkan ve Erdem'in (2019) informal güç yaklaşımında vurguladıkları üzere, informal tahakküm çoğu zaman açık yaptırımlarla değil; aktörlerin hangi davranışların “riskli”, hangilerinin “makul” olduğuna dair sezgisel bir bilgi geliştirmesiyle işler. K-11'in anlatısı, bu

sezgisel öğrenmenin kadro süreçlerinde sessiz bir uyum üretme biçimine dönüştüğünü göstermektedir.

Bu bağlamda illiyetçi yapılar, kadro süreçlerinde yalnızca belirli aktörlerin avantajlı konumlanmasını sağlamakla kalmamakta; aynı zamanda taşra akademisyenlerinin taleplerini sınırlayan, beklentilerini düşüren ve açık itirazı sessiz geri çekilmeye dönüştüren bir sessiz tahakküm mekanizması olarak işlev görmektedir.

4.4. Temsil Edilememe, Görünmezleştirilme ve Yerel Meşruiyet Arayışları

Bulgular, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin üniversite yönetim mekanizmalarında formel olarak temsil edildiklerini, ancak bu temsilin çoğu zaman sembolik düzeyde kaldığını ortaya koymaktadır. Senato, yönetim kurulu ve akademik komisyonlar gibi resmî yapılarda MYO'ların varlığı, katılımcılara göre karar süreçlerine gerçek anlamda etki edebilme gücüne dönüşmemektedir.

K-9 bu durumu şu ifadelerle özetlemektedir:

“Senatoda müdürümüz var ama MYO gündeme geldiğinde genelde ‘öncelik fakülteler’ deniyor. Masadayız ama masayı kuran biz değiliz.”

Bu deneyim, Bourdieu'nün temsiliyet ile etki arasındaki farka işaret eden analizleriyle örtüşmektedir. Bourdieu'ye göre bir alanda görünür olmak, her zaman belirleyici olmak anlamına gelmez; asıl güç, gündemi belirleyebilme ve meşruiyet dağıtabilme kapasitesinde yoğunlaşır (Bourdieu, 2021, s. 98–104). Taşra akademisyenleri açısından temsil, çoğu zaman “oradaymış gibi olmak” ile sınırlı kalmakta; kararların içeriğine nüfuz edememektedir.

Katılımcılar, özellikle eğitim–öğretim politikaları, ders yükleri ve akademik teşvik düzenlemeleri gibi konularda MYO'ların görüşlerinin yeterince dikkate alınmadığını vurgulamaktadır. K-5 bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Bizimle ilgili kararlar merkezde alınıyor. Bazen kararın çıktığını e-posta ile öğreniyoruz. Tartışma aşamasında yokuz.”

Bu görünmezleştirme, Şerif Mardin'in merkez–çevre yaklaşımıyla birlikte okunduğunda daha da anlam kazanmaktadır. Mardin'e göre çevre, merkezin meşruiyetini tanır; ancak merkezin karar alma süreçlerine sınırlı biçimde dâhil edilir (Mardin, 1985, s. 169–175). Meslek yüksekokulları, üniversite yapısı içinde tam da bu çevresel konumu temsil etmekte; varlıkları kabul edilmekte, ancak belirleyicilikleri sınırlandırılmaktadır.

Bununla birlikte, temsil edilememe deneyimi taşra akademisyenlerini bütünüyle edilgen aktörlere dönüştürmemektedir. Bulgular, katılımcıların merkezde yitirilen sembolik sermayeyi, yerel düzeyde ürettikleri alternatif meşruiyet biçimleriyle telafi etmeye çalıştıklarını göstermektedir. Özellikle yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, esnaf odaları ve kooperatiflerle geliştirilen ilişkiler, taşra akademisyenlerine farklı bir itibar ve görünürlük alanı sunmaktadır.

K-2 bu süreci şu şekilde anlatmaktadır:

“Üniversitede çok fark edilmiyoruz ama ilçede herkes bizi tanıyor. Belediye bir şey yapacağı

zaman önce bize geliyor. Orada gerçekten 'hocayız'."

Benzer biçimde K-6, yerel ilişkilerin akademik kimlik üzerindeki etkisini şöyle ifade etmektedir:

"Merkezde bir dosya gibiyiz ama ilçede danışılan kişiyiz. Bu da insanın mesleğine tutunmasını sağlıyor."

Bu bulgular, Alkan ve Erdem'in (2019) informel güç yaklaşımıyla doğrudan örtüşmektedir. Yazarlara göre informel güç, formel yetkiden bağımsız olarak güven, erişilebilirlik, sorun çözme kapasitesi ve itibar üzerinden üretilir (Alkan ve Erdem, 2019, s. 407–410). Taşra akademisyenleri, üniversite içindeki sınırlı temsil alanlarına karşın, yerel düzeyde "danışılan kişi", "çözüm üreten aktör" ve "toplumsal arabulucu" rolleri üzerinden etkili bir informel güç alanı inşa etmektedirler.

Bu durum, İbn Haldun'un asabiyet kavramsallaştırmasıyla da ilişkilendirilebilir. İbn Haldun'a göre merkezî yapılarda hiyerarşi ve statü farklılaşması derinleşirken, çevresel alanlarda dayanışma ve karşılıklı tanınma daha güçlüdür (İbn Haldun, 2024, s. 312). MYO akademisyenlerinin yerel topluluklarla kurduğu yakın ilişkiler, bu bedevî dayanışma biçiminin modern akademik bağlamdaki yansımaları olarak okunabilir.

4.5. Gizli Transkriptler ve Sessiz Direniş Taktikleri

Bulgular, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin, açık çatışma ve görünür muhalefet yerine örtük, dolaylı ve gündelik direniş biçimlerini tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, resmî toplantılarda, yazışmalarda ve idari süreçlerde çoğu zaman uyumlu ve sessiz bir tutum sergilediklerini; buna karşılık eleştirilerini, itirazlarını ve hoşnutsuzluklarını arka sahnede dile getirdiklerini belirtmektedir.

K-1 bu ikili durumu şu sözlerle ifade etmektedir:

"Toplantılarda kimse açık açık konuşmuyor. Herkes sakın. Ama toplantı bitti mi, odalarda aslında ne düşündüğümüz ortaya çıkıyor."

Bu anlatı, James C. Scott'un (2021) geliştirdiği "gizli transkriptler" kavramıyla birebir örtüşmektedir. Scott'a göre tahakküm altındaki gruplar, görünür alanda uyumlu davranırken; arka sahnede eleştirel söylemler, mizah ve örtük dayanışma ağları geliştirerek karşı-iktidar üretirler (Scott, 2021, s. 4–19). Taşra akademisyenlerinin resmî alanlardaki sessizliği, bir rıza göstergesi olmaktan çok, stratejik bir suskunluk olarak deneyimlenmektedir.

Katılımcılar, özellikle kadro süreçleri, ders yükleri ve merkezden alınan kararlar söz konusu olduğunda eleştirilerini doğrudan dile getirmekten kaçındıklarını, bunun yerine ima, ironik dil ve örtük paylaşımlar yoluyla tepki gösterdiklerini vurgulamaktadır. K-4 bu durumu şöyle anlatmaktadır:

"Kurulda itiraz ederseniz etiketleniyorsunuz. O yüzden eleştiriler genelde çay molasında, isim vermeden konuşuluyor."

Bu noktada, Erving Goffman'ın damga kuramı ile Scott'un gizli transkriptleri birbirini tamamlayan bir açıklama sunmaktadır. "Kasaba akademisyeni" etiketiyle

damgalandığını düşünen akademisyen, bu damgayı derinleştirecek açık itirazlardan kaçınmakta; bunun yerine damganın görünürlüğünü azaltan sessiz ve dolaylı stratejiler geliştirmektedir (Goffman, 2020, s. 39).

Bazı katılımcılar, damgalayıcı söylemleri ironi yoluyla tersine çevirmenin de bir direnç biçimi olduğunu belirtmiştir. K-7 bu durumu şu şekilde ifade etmektedir:

“Biri ‘siz orada lise gibi eğitim veriyorsunuz’ dediğinde artık alınmıyoruz. ‘Evet hocam, taşra eksperiyiz’ diye gülüyoruz. Bu da bir savunma aslında.”

Bu ironi, Foucault’nun mikro-iktidar yaklaşımıyla birlikte okunduğunda, iktidarın yalnızca baskı yoluyla değil; gündelik etkileşimler, dil ve jestler üzerinden üretildiğini göstermektedir. Sessiz direniş, bu mikro düzeyde iktidarı tamamen reddetmek yerine, onu esneten, yavaşlatan ve yeniden müzakere eden bir pratik olarak ortaya çıkmaktadır.

Gizli transkriptler yalnızca söylemsel düzeyde kalmamakta; örgütsel pratiklere de yansımaktadır. Katılımcılar, ders yükü paylaşımı, resmî taleplerin birlikte hazırlanması, bilgiye erişimin seçici biçimde düzenlenmesi ve belirli bilgilerin yalnızca güvenilen kişilerle paylaşılması gibi pratiklerle informal dayanışma ağları kurduklarını ifade etmektedir.

K-3 bu dayanışma biçimini şu şekilde örneklendirmektedir:

“Ders programı yapılırken çok yorulan arkadaşın dersini aramızda paylaşıyoruz. Resmî olarak görünmüyor ama kendi içimizde denge kuruyoruz.”

K-6 ise bilgi akışı üzerinden kurulan informal gücü şöyle anlatmaktadır:

“Yönetmelikler, yazışmalar, proje çağrıları önce bize soruluyor. Kimin neye ihtiyacı varsa ona göre paylaşıyoruz. Her bilgi herkese açılmıyor.”

Bu bölümde sunulan bulgular, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin akademik alan içindeki konumlarının yalnızca yönetsel ya da coğrafi bir “çevreleşme” ile sınırlı olmadığını; aynı zamanda sembolik damgalama, görünmezleştirme ve sessiz tahakküm mekanizmalarıyla çok katmanlı biçimde yeniden üretildiğini göstermektedir. “Kasaba akademisyeni” söylemi, ders yükü eşitsizliği, kadro süreçlerindeki belirsizlikler ve temsiliyet eksikliği, Bourdieu’nün alan içi hiyerarşi ve sembolik sermaye eşitsizliğiyle; Mardin’in merkez–çevre ayrımıyla ve Goffman’ın damga kuramıyla örtüşen yapısal örüntüler sunmaktadır.

Bununla birlikte bulgular, taşra akademisyenlerinin bu tahakküm ilişkileri karşısında bütünüyle edilgen olmadıklarını; aksine Scott’un “gizli transkriptler” kavramıyla açıklanabilecek biçimde sessiz direniş, informal dayanışma, bilgi kontrolü ve yerel meşruiyet üretimi üzerinden karşı-iktidar alanları inşa ettiklerini ortaya koymaktadır. Alkan ve Erdem’in informal güç yaklaşımıyla birlikte değerlendirildiğinde, formel gücün zayıf olduğu bu çevresel konumların, güven temelli ilişkiler ve görünmez etki ağları yoluyla telafi edildiği görülmektedir.

5. TARTIŞMA

Bu çalışmanın bulguları, ilçe meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin akademik alan içindeki konumlarının yalnızca yapısal dezavantajlar ve sembolik dışlanma ile açıklanamayacağını; aksine bu dezavantajların sessiz direniş, gizli transkriptler ve informal güç üretimiyle iç içe geçmiş diyalektik bir süreç ürettiğini ortaya koymaktadır. Bu bölümde Tablo:2 ve Şekil 1, Şekil 2, Şekil 3 yardımıyla bu süreçler farklı analitik düzlemlerde modellenerek, bulguların kuramsal bütünlüğü görünür kılınacak ve tartışılacaktır.

Tablo 2’ de meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerle gerçekleştirilen görüşmelerden elde edilen bulguların, kuramsal çerçeve ile nasıl örtüştüğünü ve birbirini nasıl beslediğini gösterilecektir. Tablo, saha verilerinin yalnızca betimlenmesiyle yetinmeyip, bu verilerin akademik alan, informal güç ve sembolik hiyerarşiler bağlamında nasıl anlamlandırılabilirliğini ortaya koymakta ve bulgular ile tartışma bölümü arasında analitik bir köprü işlevi görmektedir.

Tablo 2: MYO Akademisyenlerinde İnformel Güç: Saha Bulguları ve Kuramsal Yorum

Saha Bulgusu	Görüşme Alıntıları	Kuramsal Karşılık
1. MYO akademisyenleri kendilerini akademik olarak ikincil ve koşullu biçimde tanınan aktörler olarak algılamaktadır.	“Biz üniversitenin parçasıyız ama sanki hep ‘idareten’ buradaymışız gibi hissettiriliyor.” (K-6) “Fakültede olsaydım aynı özgeçmişle daha ciddiye alınırdım.” (K-11)	Akademik alan, sembolik sermayenin merkezde yoğunlaştığı bir mücadele alanıdır. MYO akademisyenleri, Bourdieu’nün tanımladığı biçimiyle sınırlı ve koşullu bir meşruiyete sahiptir (Bourdieu, 2021).
2. MYO’lar “uygulamacı”, “ara kademe” ve “taşra birimi” olarak etiketlenmektedir.	“MYO denince akademisyen değil, ders anlatan memur gibi bakılıyor.” (K-3)	Bu durum sembolik şiddetin tipik bir örneğidir. Hiyerarşi, doğal ve meşruymuş gibi sunularak içselleştirilir (Bourdieu, 2021).
3. Akademik değer çoğu zaman yayınlardan çok merkezle kurulan ilişkiler üzerinden belirlenmektedir.	“Yayın yapıyorsun ama fakülteden biriyle aran yoksa bir anlamı olmuyor.” (K-8)	Epistemik cemaatler, bilginin kim tarafından üretileceğine karar verir. MYO akademisyenleri bu cemaatlerin çevresinde konumlanır (Arslan, 2022).
4. MYO akademisyenleri ‘uyumlu’ ve ‘sorun çıkarmayan’ bir profil sergilemeye zorlanmaktadır.	“Sessiz kalırsan rahat ediyorsun, konuşursan sorunlu oluyorsun.” (K-2)	Foucault’nun mikro-iktidar yaklaşımına göre iktidar, normalleştirme yoluyla işler. Uyum, disiplinin içselleştirilmiş hâlidir (Foucault, 2023).
5. Açık baskıdan çok dolaylı dışlama ve görünmez cezalandırma yaygındır.	“Kimse bir şey demiyor ama bir bakıyorsun her şeyden dışlanmışsın.” (K-8)	İktidar açık baskıdan ziyade gündelik pratikler ve sessizlikler üzerinden işler (Foucault, 2023).
6. Fakülteler merkez, MYO’lar çevre olarak konumlandırılmaktadır.	“Fakültedekiler merkez, biz sanki üniversitenin arka bahçesiyiz.” (K-5)	Merkez–çevre ilişkisi akademik alanda da sürmektedir. Merkez, meşruiyeti tanımlar (Mardin, 1985).

7. MYO'lar akademik 'medeniyetin' tam üyesi olarak görülmemektedir.	"Bilim MYO'da yapılmaz gibi bir algı var." (K-1)	Bedevî-hadârî ayrımı, akademik alanın medeniyet hiyerarşisini açıklayan güçlü bir metafordur (İbn Haldun, 2024).
8. Resmî yapıların dışında güçlü informal ilişkiler işlemektedir.	"Asıl kararlar koridorda alınıyor." (K-7)	Akademik örgütlerde informal güç, resmî yapıların ötesinde belirleyicidir (Erdem, 2019).
9. 'Danışılan kişi olma' ve kulis meşruiyet üretmektedir.	"Unvanı yok ama herkes ona sorar." (K-11)	İnformel roller, formel yetkinin önüne geçebilir (Alkan ve Erdem, 2019).
10. Akademik statü çoğu zaman resmî unvandan bağımsız biçimde belirlenmektedir.	"Doçent ama kimse umursamıyor; araştırma görevlisi ama sözü geçiyor." (K-4)	İnformel güç, örgütsel alanda görünmez hiyerarşiler üretir (Alkan ve Erdem, 2019).
11. MYO akademisyenleri açık çatışmadan kaçınmaktadır.	"Açık açık kavga etmiyoruz; herkes yolunu biliyor." (K-11)	Açık direniş yerine gündelik ve örtük direniş biçimleri gelişir (Scott, 2021).
12. Eleştiri mizah ve kulis diliyle sürdürülmektedir.	"En sert eleştiriyi odada yapıyoruz, toplantıda değil." (K-6)	Gizli transkriptler, arka sahnede üretilen karşı-söylemlerdir (Scott, 2021).
13. Resmî toplantılarda uyum, arka planda eleştiri vardır.	"Toplantıda herkes aynı şeyi söyler, odada başka konuşur." (K-3)	Ön sahne-arka sahne ayrımı, akademik rol performansını açıklar (Goffman, 2020).
14. MYO'lar akademik alanın çelişkilerini görünür kılmaktadır.	"Burada olan biten, üniversitenin gerçeği aslında." (K-8)	Çevresel alanlar, akademik alanın yapısal gerilimlerini ifşa eder (Bourdieu, 2021; Erdem, 2019).

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2 'de sunulan saha bulguları, meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin deneyimlerinin rastlantısal ya da bireysel memnuniyetsizliklerden ibaret olmadığını; aksine, akademik alanın yapısal ve sembolik işleyişine içkin güç ilişkilerinin bir sonucu olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Bulgular, akademik meşruiyetin yalnızca formel ölçütler (yayın, unvan, performans göstergeleri) üzerinden değil; büyük ölçüde merkez-çevre ilişkileri, sembolik etiketlemeler ve informal güç ağları aracılığıyla üretildiğine işaret etmektedir.

Katılımcı anlatılarında sıkça vurgulanan "ikincil birim", "vitrin dışında kalma" ve "koşullu tanınma" temaları, Bourdieu'nün akademik alanı sembolik sermayenin eşitsiz dağıldığı bir mücadele alanı olarak tanımlayan yaklaşımıyla yüksek düzeyde örtüşmektedir. Bourdieu'ye göre akademik alan, tarafsız ve evrensel bir yapı olmaktan ziyade, merkezin kendi konumunu doğal ve meşru gösterdiği bir hiyerarşi üretmektedir (Swartz, 2022, s. 116–144). MYO'ların "çevre" olarak konumlandırılması ve bu konumun akademisyenler tarafından zamanla içselleştirilmesi, bu sembolik şiddetin en görünür yansımalarından biridir.

Tabloda yer alan görüşme alıntıları, sembolik damgalamanın yalnızca merkez kampüslerden MYO'lara yönelen tek taraflı bir süreç olmadığını; aynı zamanda akademik etkileşimler yoluyla yeniden üretildiğini ortaya koymaktadır. Goffman'ın damga kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, MYO

akademisyenlerinin akademik alanda “eksik”, “yarım” ya da “daha az değerli” bir kimlikle etiketlendikleri görülmektedir (Goffman, 2020, s. 53-62). Bu damga, açık dışlamadan ziyade, gündelik dil, ima, mizah ve bakışlar yoluyla normalleştirilmekte; böylece akademik özsaygı ve mesleki gelecek algısını doğrudan etkilemektedir.

Ders yükü üzerinden ifade edilen deneyimler, akademik emeğin görünmezleştirilmesine ilişkin önemli bir boyut sunmaktadır. Katılımcıların aşırı ders yükünü yalnızca niceliksel bir yoğunluk olarak değil, akademik üretimi ikinci plana iten simgesel bir değersizleştirme biçimi olarak tanımlamaları, Foucault’nun mikro-iktidar ve disiplin kavramlarıyla açıklanabilir. Foucault’ya göre iktidar, çoğu zaman açık baskıdan ziyade normalleştirme, içselleştirme ve “makul olanın” sınırlarını çizme yoluyla işlemektedir (İmamoğlu, 2024, s.43-60). MYO akademisyenlerinin “önce ders, sonra varsa bilim” anlayışıyla konumlandırılması, bu mikro-iktidar mekanizmalarının akademik alandaki işleyişine örnek teşkil etmektedir.

Akademik kimliğin gölgelenmesi ve MYO akademisyenlerinin “asıl akademisyen” kategorisinin dışında tutulması, Arslan’ın epistemik cemaat kavramı çerçevesinde değerlendirildiğinde daha görünür hâle gelmektedir. Arslan’a göre epistemik cemaatlar, yalnızca bilginin üretimini değil, kimin bilgi üreticisi olarak tanınacağını da belirleyen kapalı ve seçici yapılardır (Arslan, 2022, s. 86). Bulgular, MYO akademisyenlerinin bu cemaatlerin çevresinde konumlandığını ve ürettikleri bilginin niteliklerinden bağımsız olarak ikincil sayıldığını göstermektedir.

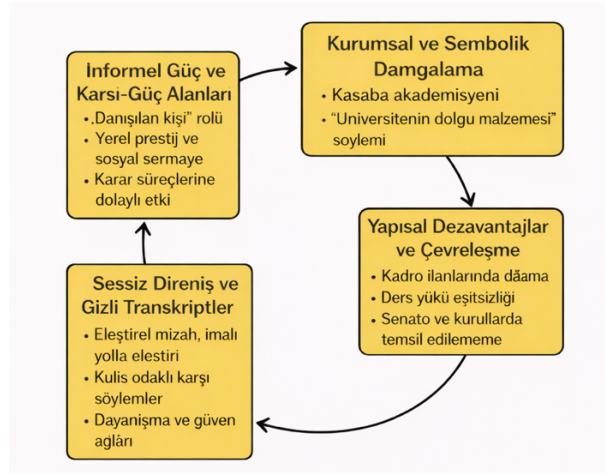
Kadro süreçlerine ilişkin anlatılar, akademik alanın görünürde meritokratik işleyişi ile fiili uygulamaları arasındaki gerilimi açık biçimde ortaya koymaktadır. Katılımcıların “adrese teslim kadro”, “kulisten bilinen sonuçlar” ve “formel başvuruların işlevsizliği” vurguları, Alkan’ın örgütlerde informal gücün formel yapılar üzerindeki belirleyiciliğine ilişkin tespitleriyle örtüşmektedir (Alkan, 2018, s. 173–198). Bu bağlamda MYO’lar, informal ağların etkisinin en yoğun hissedildiği alanlar olarak öne çıkmaktadır.

Merkez–çevre ayrımının sürekliliği, Şerif Mardin’in geliştirdiği merkez–çevre yaklaşımıyla birlikte ele alındığında, MYO’ların tarihsel olarak da çevresel konumda tutulan yapılarla benzer bir kaderi paylaştığı görülmektedir. Mardin’e göre merkez, yalnızca kaynakları değil, meşruiyet tanımını da kontrol eder (Mardin, 2024, s. 7–32; 1985, s. 165–197). MYO’ların karar süreçlerinde sembolik olarak temsil edilip fiilen etkisiz bırakılması, bu yapısal ilişkinin akademik alandaki güncel bir yansımasıdır.

İbn Haldun’un bedevîlik–hadarîlik ayrımı, tabloda ortaya çıkan “akademik medeniyet hiyerarşisi”ni anlamlandırmak için tarihsel bir metafor sunmaktadır. MYO’ların akademik alanın “bedevî” mekânları gibi algılanması; fakültelerin ise “hadarî”, yerleşik ve rafine bilgi merkezleri olarak konumlandırılması, bilginin mekânsal ve kurumsal hiyerarşiler üzerinden değerlendirildiğini göstermektedir (İbn Haldun, 2017, c. 1, s.73-81).

Son olarak, tabloda yer alan gizli transkriptler, mizah, sessizlik ve informal dayanışma pratikleri, James C. Scott'un gündelik direniş kuramı çerçevesinde anlam kazanmaktadır. Scott'a göre baskı ilişkilerinin yoğun olduğu alanlarda açık isyan yerine, örtük ve gündelik direniş biçimleri gelişmektedir (Scott, 2021, s. 19). MYO akademisyenlerinin stratejik sessizlik, kulis dili ve karşılıklı destek üzerinden geliştirdikleri pratikler, bu sessiz ama kalıcı direniş repertuarının akademik alandaki somut örneklerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda Tablo 2, MYO'ların akademik alanın pasif bir çevresi olmadığını; aksine akademik gücün, meşruiyetin ve direnişin nasıl üretildiğini görünür kılan kritik bir analiz alanı sunduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 1. Taşra Akademisyeninin Damgalanma ve Sessiz Direniş Döngüsü

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 1, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin maruz kaldıkları sembolik damgalamanın, yapısal dezavantajlar ve psiko-sosyal aşınma üzerinden sessiz direniş ve informal güç üretimine doğru evrilen döngüsel bir süreci temsil ettiğini göstermektedir. Bu süreç, doğrusal bir ilerleme değil; tahakküm ve karşı-iktidarın sürekli yeniden üretildiği dinamik bir sirkülasyon olarak işlemektedir.

Döngünün ilk evresi damgalanma ve sembolik dışlanmadır. “Kasaba akademisyeni” ve “üniversitenin dolgu malzemesi” gibi söylemler, taşra MYO’larını ve bu kurumlarda görev yapan akademisyenleri akademik alan içinde ikincil, geçici ve değersiz konumlara yerleştiren güçlü sembolik etiketler üretmektedir. Goffman’ın damga kuramı çerçevesinde bu durum, bireyin yalnızca kurumsal statüsünü değil; akademik kimliğini ve mesleki benlik algısını da zedeleyen bir “bozulmuş kimlik” süreci olarak okunabilir (Goffman, 2020, s. 11–19).

Bu sembolik dışlanma, Bourdieu’nün alan kuramında tanımladığı sembolik şiddet mekanizmalarıyla doğrudan örtüşmektedir. Merkez fakültelerde biriken akademik ve sembolik sermaye, ilçe MYO’larını “eksik”, “yetersiz” ve “bilimsel olarak tali” alanlar şeklinde kodlamakta; böylece akademik alan yalnızca kurumsal

değil, anlamsal düzeyde de hiyerarşikleşmektedir (Bourdieu, 2021, s. 164–172). Mardin’in merkez–çevre yaklaşımı bu noktada açıklayıcıdır: MYO’lar yalnızca idari olarak değil, kültürel ve sembolik düzlemde de çevreye itilmekte; merkezin meşruiyet dağıtım mekanizmalarının dışında bırakılmaktadır (Mardin, 2024, s. 171–176).

Döngünün ikinci evresi görünür uyum ve stratejik sessizliktir. Taşra akademisyenleri, senato toplantıları, idari yazışmalar ve merkezle ilişkilerde açık çatışmadan kaçınarak uyumlu bir akademisyen profili sergilemektedir. Bu durum, Goffman’ın ön sahne–arka sahne ayrımıyla birebir örtüşmektedir (Goffman, 2020, s. 107–112). Foucault’nun mikro-iktidar çözümlemesi açısından bakıldığında ise bu evre, iktidarın açık baskıdan ziyade öz-disiplin, içselleştirme ve davranış düzenleme yoluyla işlediği bir alanı temsil etmektedir (Foucault, 2023, s. 92–95). Sessizlik burada pasif bir kabullenışten çok, akademik hayatta var olabilmenin zorunlu bir stratejisi hâline gelmektedir.

Üçüncü evre gizli transkriptler ve karşı-söylem üretimidir. Scott’un kavramsallaştırdığı biçimiyle tahakküm altındaki gruplar, görünür alanda uyum gösterirken; arka sahnede eleştirel mizah, ima, alay ve örtük eleştiriler yoluyla karşı söylemler geliştirmektedir (Scott, 2021, s. 4–9). Taşra akademisyenleri de resmî platformlarda dile getiremedikleri eleştirileri kulislerde, akademisyen odalarında ve güven ilişkileri içinde paylaşmakta; bu söylemler zamanla kolektif bir farkındalık ve karşı-iktidar kültürü üretmektedir (Scott, 2021, s. 183–188).

Bu evrede dikkat çeken bir unsur, akademik yükselme ve dışlanma süreçlerinin kulis dilinde “çünkü merkezden”, “çünkü yapının adamı”, “çünkü güçlü çevresi var” gibi örtük nedensellik zincirleriyle açıklanmasıdır. Bu durum, akademik liyakatin formel ölçütlerden ziyade ilişkisel ve ağ temelli bir mantıkla işlediğine dair güçlü bir algı üretmektedir. Bourdieu’nün alanın görünmez kuralları ve örtük kriterler vurgusu bu noktada açıklayıcıdır (Bourdieu, 2021, s. 226–230).

Döngünün son evresi informal güç, dayanışma ve alternatif meşruiyet üretimidir. Gizli transkriptler, zamanla somut etki kapasitesine dönüşmekte; taşra akademisyenleri dayanışma ağları kurarak, ders yüklerini paylaşarak, öğrenciler ve yerel aktörler üzerindeki etkilerini artırarak ve “danışılan kişi” rolünü üstlenerek informal güç üretmektedir. Bu süreç, Alkan ve Erdem’in tanımladığı biçimiyle bireyin örgütsel pozisyonundan bağımsız olarak güven, sosyal ağlar, bilgi ve itibar üzerinden kurduğu etki kapasitesine karşılık gelmektedir (Alkan ve Erdem, 2019, s. 417–420).

Bu aşamada Bourdieu’nün sermaye dönüşümü mantığı açık biçimde işlemektedir: düşük kurumsal sermaye, yüksek sosyal ve yerel sembolik sermayeye dönüştürülmektedir (Bourdieu, 2021, s. 127–131). Arslan’ın epistemik cemaat yaklaşımı ise taşrada alternatif meşruiyet alanlarının ve yerel epistemik ağların nasıl oluştuğunu açıklamaktadır. Merkezin “bilimsel doğruları” karşısında taşrada “iş gören bilgi”, “uygulamada anlamlı bilgi” ve “yerel itibar bilgisi” öne çıkmakta; bu durum akademik alanın tek merkezli bilgi üretim iddiasını fiilen zayıflatmaktadır (Arslan, 2022, s. 61–72).

Sonuç olarak Şekil 1, taşra akademisyenliğini yalnızca yapısal bir mağduriyet alanı

olarak değil; damgalama, sessizlik ve tahakkümün aynı zamanda sessiz direniş, dayanışma ve informal güç üretimini tetikleyen diyalektik bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda taşra akademisyeni, akademik alanın pasif bir çevre unsuru değil; merkezdeki iktidar ilişkilerini görünmez düzeyde esnetebilen ve yeniden müzakere edebilen sessiz bir mikro-iktidar öznesi olarak kavramsallaştırılabilir

Şekil 1’de sunulan damgalanma ve sessiz direniş döngüsü, bu araştırmanın bulgular bölümünde ortaya konan katılımcı anlatılarıyla doğrudan örtüşmektedir. Bulgular, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin üniversite hiyerarşisi içinde “çevre”de konumlandıklarını; bu konumun yalnızca yapısal değil, aynı zamanda sembolik bir dışlanma biçimi olarak deneyimlendiğini göstermektedir. Özellikle K-2, K-3 ve K-8’in anlatılarında geçen “kasaba akademisyeni” ve “yarım akademisyen” ifadeleri, Goffman’ın (2020) damga kuramında tanımladığı biçimiyle akademik kimliğin aşındırılmasına işaret etmektedir.

Bulgular bölümünde aktarılan bu damgalayıcı söylemler, Şekil 1’in ilk evresini oluşturan sembolik dışlanma aşamasının ampirik karşılığını oluşturmaktadır. Katılımcıların bu söylemleri zamanla şaka ve ironi yoluyla içselleştirmeleri (K-2 ve K-7), damganın yalnızca dışsal bir etiket değil; öznel kimliğe nüfuz eden bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu durum, Bourdieu’nün akademik alandaki sembolik tahakküm mekanizmalarıyla da uyumludur.

Şekil 1’in ikinci evresinde yer alan görünür uyum ve stratejik sessizlik, bulgular bölümünde özellikle resmî toplantılar ve kurullara ilişkin anlatılarda somutlaşmaktadır. K1, K4 ve K9’un ifadeleri, akademisyenlerin açık itirazdan kaçınarak “uyumlu” bir profil sergilediklerini; sessizliği bilinçli bir strateji olarak kullandıklarını ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Foucault’nun (2023) mikro-iktidar ve öz-disiplin kavramsallaştırmasıyla örtüşmektedir.

Bulgularda en belirgin şekilde ortaya çıkan alanlardan biri, Şekil 1’in üçüncü evresini oluşturan gizli transkriptler ve arka sahne söylemleridir. K-1, K-3 ve K-4’ün kulislerde, odalarda ve gayriresmî sohbetlerde dile getirilen eleştirileri vurgulayan anlatıları, Scott’un (2021) gizli transkriptler yaklaşımının doğrudan ampirik karşılıklarını sunmaktadır. Eleştirel mizah, ima ve örtük söylemler, açık muhalefetin mümkün olmadığı koşullarda kolektif bir karşı bilinç üretmektedir.

Son evrede yer alan informal güç ve alternatif meşruiyet, özellikle K-2 ve K-6’nın yerel aktörlerle kurdukları ilişkiler üzerinden görünür hale gelmektedir. Bulgular, taşra akademisyenlerinin merkezde görünmezleşen akademik emeklerini, yerel düzeyde saygınlık, danışılan kişi olma ve toplumsal fayda üretimi yoluyla telafi ettiklerini göstermektedir. Bu durum, Alkan ve Erdem’in (2019) informal güç yaklaşımında vurgulanan güven, sosyal ağlar ve itibar temelli etki kapasitesiyle örtüşmektedir.

Şekil 2. Taşra Akademisyenlerinin Gizli Transkriptler Matrisi

	Görünür Alan (Ön Sahne)	Arka Sahne (Gizli Alan)
Uyum	Resmi Uyum ve Sessizlik - Kurul ve senato toplantılarında sessizlik - Merkez söylemini tekrar eden standart cumleler "Biz de elimizden geleni yapıyoruz hocam" söylemi	Gündelik Rutin ve Geri Çekilme - Odaya kapanıp ders ve büro işlerine yoğunlaşma - Akıya yapıcı müdahale etmeme/sorun çıkarmayalım yaklaşımı
Eleştiri ve Direniş	Sınırlı ve Hesaplı Açık İtiraz - Toplantılarda sessiz kalma - Mizahi ama eleştirel yorumlar - Resmi yazılara üstün türü itirazlar	Gizli Transkriptler ve Sessiz Direniş - Elestirel mizah ve alaycı söylem 'Kulisler'de resmi söylem eleştirisi - Dayanışma grupları, güvene dayalı ağlar

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil 2, ilçe meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin akademik alan içindeki davranış örüntülerini, görünür alandaki resmî uyum pratikleri ile arka sahnede gizli transkriptler ve sessiz direniş stratejileri arasındaki gerilim üzerinden dört hücreli bir matris halinde kavramsallaştırmaktadır. Model, Scott'un (2021) gizli transkriptler yaklaşımı ile Erving Goffman'ın (2020) ön sahne–arka sahne ayrımını birlikte kullanarak, aynı aktörün eşzamanlı olarak hem uyum hem de karşı söylem üretebildiğini göstermektedir.

Matrisin sol üst hücresinde yer alan resmî uyum ve sessizlik, taşra akademisyenlerinin kurul ve senato toplantılarında sergiledikleri görünür davranış biçimlerini temsil etmektedir. Merkez söylemini tekrar eden standart ifadeler, açık itirazdan kaçınma ve "uyumlu akademisyen" profili, Goffman'ın ön sahne performansı kavramıyla doğrudan örtüşmektedir (Goffman, 2020, s. 107–115). Bu davranışlar, akademik alandaki asimetrik güç ilişkileri karşısında kariyer riskini minimize etmeye yönelik stratejik bir uyum biçimi olarak değerlendirilebilir.

Matrisin sağ üst hücresinde konumlanan gündelik rutin ve stratejik geri çekilme, Foucault'nun mikro-iktidar analizleriyle açıklanabilir. Foucault'ya göre iktidar, bireyleri yalnızca açık baskı yoluyla değil; gündelik pratikler, öz-disiplin ve içselleştirilmiş kontrol mekanizmaları aracılığıyla da yönlendirmektedir (İmamoğlu 2024, s. 98–104). Taşra akademisyenlerinin odalarına çekilerek ders ve büro işlerine yoğunlaşmaları, açık çatışmadan uzak durmaları ve "göze batmama" stratejileri, bu içselleştirilmiş disiplin biçimlerinin akademik alandaki

somut yansımalarıdır. Arslan'ın epistemik cemaat yaklaşımı, bu geri çekilmeyi, bireyin hâkim akademik cemaatin merkezine eklemelenememesi sonucu yaşadığı görünmez dışlanmanın bir sonucu olarak yorumlamaktadır (Arslan, 2022, s. 63–71).

Sol alt hücrede yer alan sınırlı ve hesaplı açık itiraz, taşra akademisyenlerinin akademik alanda tamamen sessiz kalmadıklarını; ancak itirazlarını dikkatle ölçerek ve riskleri minimize ederek dile getirdiklerini göstermektedir. Bourdieu'nün alan kuramına göre aktörler, sahip oldukları sermaye düzeyine bağlı olarak açık çatışma yerine çoğu zaman örtük, temkinli ve hesaplanmış hamlelerle konumlarını korumaya çalışırlar (Bourdieu, 2021, s. 142–149). Toplantılarda nazik ama eleştirel yorumlar yapılması ya da resmî yazışmalarda üstü kapalı itirazların dile getirilmesi, bu kontrollü konum mücadelesinin tipik örnekleridir.

Matrisin en kritik alanını oluşturan sağ alt hücre ise gizli transkriptler ve sessiz direniş alanıdır. Scott'un (2021) kavramsallaştırdığı biçimiyle tahakküm altındaki gruplar, görünür alanda uyum gösterirken; arka sahnede eleştirel mizah, alaycı dil, ima ve örtük mesajlar yoluyla karşı söylemler üretmektedir (Scott, 2021, s. 4–9). Taşra akademisyenlerinin kulislerde, akademisyen odalarında ve güvene dayalı küçük gruplar içinde geliştirdikleri eleştirel söylemler, bu gizli transkript alanının somut tezahürleridir.

Bu noktada Alkan ve Erdem'in informal güç yaklaşımı, gizli transkriptlerin yalnızca psikolojik bir rahatlama alanı olmadığını; aynı zamanda somut bir etki kapasitesi ürettiğini ortaya koymaktadır. Güven ilişkileri, sosyal ağlar, yerel itibar ve “danışılan kişi” rolü üzerinden şekillenen bu informal güç, formal yetkilerden bağımsız olarak akademik karar süreçlerini dolaylı biçimde etkileyebilmektedir (Alkan ve Erdem, 2019, s. 413- 415)

Sonuç olarak Şekil 2, taşra akademisyeninin akademik alanda tek boyutlu bir uyum öznesi olmadığını; görünür alanda sessizlik ve uyum sergilerken, arka sahnede eleştirel söylem, dayanışma ve informal güç üretimi gerçekleştiren çok katmanlı bir aktör olduğunu ortaya koymaktadır. Bu matris, damga ve izlenim yönetimi (Goffman), gizli transkriptler (Scott), alan mücadelesi (Bourdieu), mikro-iktidar (Foucault), epistemik cemaat (Arslan) ve informal güç (Alkan–Erdem) yaklaşımlarının taşra akademisi bağlamında bütünleşik biçimde işlediğini göstermektedir.

Şekil 2'de sunulan gizli transkriptler matrisi, bulgular bölümünde elde edilen verilerin davranışsal düzeyde nasıl örgütlendiğini göstermektedir. Bulgular, taşra akademisyenlerinin akademik alanda tek tip bir tutum sergilemediklerini; aksine bağlama göre değişen, çift katmanlı bir davranış repertuarı geliştirdiklerini ortaya koymaktadır.

Matrisin resmî uyum ve sessizlik alanı, özellikle K-1, K-5 ve K-9'un kurul ve senato toplantılarına ilişkin anlatılarında karşılık bulmaktadır. Katılımcıların “söz alıp itiraz etmeme”, “merkez söylemini tekrar eden cümleler kurma” ve “sessiz kalmanın daha güvenli olduğu” yönündeki ifadeleri, görünür alandaki uyum pratiklerini doğrulamaktadır. Bu bulgular, Goffman'ın (2021) izlenim

yönetimindeki ön sahne performansı kavramıyla açıklanabilir (Yılmaz, 2023, s. 31–35).

Şeklin stratejik geri çekilme alanı, bulgulara dile getirilen “odaya kapanma”, “ders ve büro işlerine yoğunlaşma” ve “göze batmama” stratejileriyle örtüşmektedir (özellikle K-3 ve K-6). Bu geri çekilme, pasif bir kabullenışten ziyade, Foucault’nun (2023) mikro-iktidar analizlerinde vurguladığı biçimiyle içselleştirilmiş bir disiplin ve hayatta kalma stratejisi olarak ortaya çıkmaktadır.

Sınırlı ve hesaplı açık itiraz alanı, bulgulara bazı katılımcıların (K-4 ve K-7) dile getirdiği temkinli eleştirilerle desteklenmektedir. Bu itirazlar ne tamamen sessizdir ne de açık bir çatışma niteliği taşımaktadır. Bourdieu’nün (2021) alan kuramında vurguladığı sermaye-temelli konum mücadelesi, bu davranışların neden “ölçülü” kaldığını açıklamaktadır.

Matrisin en kritik alanını oluşturan gizli transkriptler ve sessiz direniş, bulguların en yoğun olduğu temalardan biridir. K-1, K-3, K-4 ve K-7’nin kulis dili, eleştirel mizah ve dayanışma pratiklerine ilişkin anlatıları, Scott’un (2021) gizli transkriptler kavramının sahadaki karşılıklarını net biçimde ortaya koymaktadır. Bulgular, bu gizli alanın yalnızca söylemsel değil; ders yükü paylaşımı, bilgi akışının kontrolü ve karşılıklı destek gibi pratiklere de dönüştüğünü göstermektedir.

Bu noktada Alkan ve Erdem’in informal güç yaklaşımı, bulgulara ortaya çıkan bu pratiklerin neden etkili olduğunu açıklamaktadır. Katılımcıların “danışılan kişi” olma, yerel güven ağları kurma ve bilgiye aracılık etme rolleri, Şekil 2’de modellenen gizli transkript alanının somut güç üretim mekanizmalarıdır.

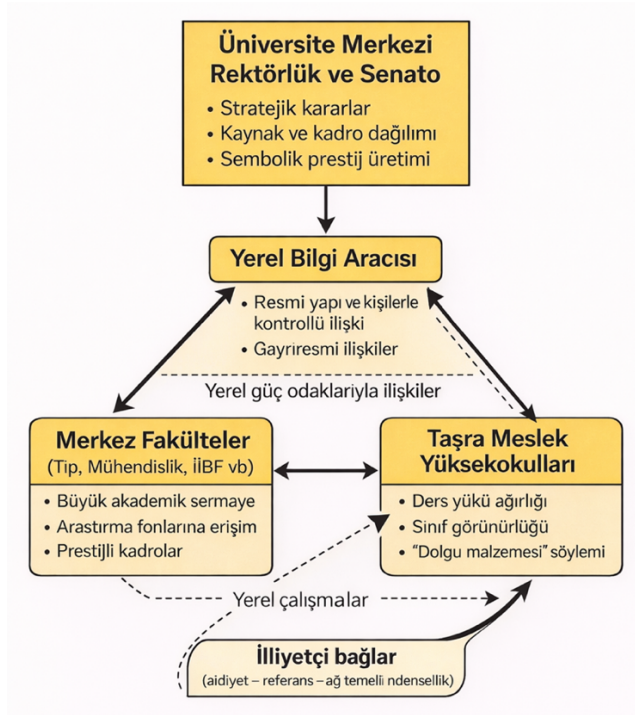
Şekil 3, üniversite–fakülte–meslek yüksekokulu üçgeninde merkez–çevre ilişkilerinin hem formel hem de informal boyutlarını birlikte ele alarak, bulguların yapısal bağlamını genişletmektedir. Bulgulara ortaya çıkan aşırı ders yükü, kadro süreçlerinde dışlanma ve temsil edilememe deneyimleri (K-1, K-4, K-10), Şekil 3’te gösterilen formel hiyerarşi ve kaynak dağılımı asimetrisiyle doğrudan ilişkilidir.

Şekilde şematik olarak gösterildiği üzere, üniversite–fakülte–MYO üçgeninde merkez, formel hiyerarşi ve kaynak dağılımı üzerinden çevreyi belirlerken; taşra meslek yüksekokulları yerel ağlar, öğrenciler ve toplulukla kurdukları ilişkiler sayesinde merkeze doğru ters yönlü informal güç akışları üretmektedir. Üniversite merkezinin ve fakültelerin formel hiyerarşi ve kaynak dağılımı üzerinden meslek yüksekokullarını çevrede konumlandığını; buna karşılık taşra MYO’larının yerel informal ağlar ve sessiz direniş stratejileri aracılığıyla merkeze doğru ters yönlü karşı-güç akışları ürettiğini göstermektedir.

Buna karşılık Şekil 3’ün en önemli katkısı, taşra MYO’larının yalnızca pasif çevre birimleri olmadığını; yerel ağlar, öğrenci ilişkileri ve toplulukla kurulan bağlar aracılığıyla merkeze doğru ters yönlü informal güç akışları ürettiklerini göstermesidir. Bulgulara yer alan “yerelde danışılan kişi olma”, “belediye ve STK’larla proje yürütme” anlatıları (K-2, K-6), bu ters yönlü karşı-güç mekanizmasının ampirik karşılıklarını oluşturmaktadır. Bu durum, Arslan’ın epistemik cemaat yaklaşımıyla birlikte okunduğunda, merkezin bilimsel meşruiyet

tekelinin taşrada alternatif epistemik ve pratik meşruiyet alanlarıyla müzakere edildiğini göstermektedir (Arslan, 2022, s. 61–72). Şekil 3'te ayrıca öne çıkan “illiyetçi yapılar”, bulgularda sıkça dile getirilen “çünkü güçlü çevresi var”, “çünkü merkezden” (K-3, K-8, K-11) gibi açıklamalarla desteklenmektedir. Bu illiyetçi nedensellik, akademik başarının formel ölçütlerden kopararak aidiyat ve referans temelli ilişkiyel ağlara bağlandığına dair güçlü bir algı üretmekte; bu da Bourdieu'nün alanın görünmez kuralları vurgusuyla örtüşmektedir (Swartz, 2022, s. 238-251). Aynı zamanda bu algı, Goffman'ın damga kuramında tanımlanan bozulmuş kimlik deneyimini derinleştirirken, Scott'un gizli transkriptlerini besleyen temel motivasyon kaynaklarından biri haline gelmektedir.

Şekil 3. Merkez–Çevre, Epistemik Tahakküm ve Karşı-Güç Akışları

Kaynak: Yazarlar tarafından oluşturulmuştur

Şekil 3, bu araştırmanın bulgular bölümünde ortaya konan temaları bütüncül bir mekanizma içinde birleştirerek, taşra meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin yapısal dezavantajlardan informal güç ve karşı-güç alanlarına nasıl geçiş yaptıklarını açıklamayı amaçlamaktadır. Bulgular, taşra akademisyenlerinin yalnızca pasif biçimde dışlanan aktörler olmadığını; aksine bu dışlanma koşulları içinde özgün uyum, direniş ve meşruiyet stratejileri geliştirdiklerini göstermektedir.

Şekil 1, Şekil 2 ve Şekil 3 birlikte değerlendirildiğinde, taşra akademisyenliğinin tek boyutlu bir mağduriyet alanı olmadığı açıkça görülmektedir. Bulgular, damgalama ve yapısal dışlanmanın aynı zamanda sessiz direniş, dayanışma ve informal güç üretimini tetikleyen bir süreç yarattığını göstermektedir. Şekil 1 bu

sürecin döngüsel karakterini; Şekil 2 bu döngünün gündelik davranış repertuarlarını; Şekil 3 ise bu repertuarların merkez-çevre düzeyindeki yapısal sonuçlarını ortaya koymaktadır. Bu bütünleşik çerçeve, taşra akademisyenini ne tamamen edilgen ne de açıkça muhalif bir aktör olarak konumlandırmaktadır. Aksine taşra akademisyeni, sessiz, örtük ve informal stratejilerle akademik alanın görünmez siyasetini yeniden üreten bir mikro-iktidar öznesi olarak ortaya çıkmaktadır.

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye’de İlçe meslek yüksekokullarında görev yapan akademisyenlerin akademik alan içindeki konumlarını, damgalama süreçleri, sessiz uyum pratikleri, gizli transkriptler ve informal güç üretimi ekseninde bütüncül biçimde analiz etmiştir. Bulgular ve bunların Şekil 1–2–3 üzerinden yürütülen tartışması, taşra akademisyeninin yalnızca yapısal olarak dezavantajlı bir aktör değil; aynı zamanda akademik alanın görünmez siyasetini üreten, müzakere eden ve dönüştüren bir özne olduğunu ortaya koymaktadır.

Araştırmanın ilk temel sonucu, taşra akademisyenlerinin maruz kaldığı sembolik damgalamanın (4.1) akademik alandaki eşitsizlikleri yalnızca tanımlamakla kalmayıp, bu eşitsizlikleri meşrulaştıran ve normalleştiren bir işlev gördüğüdür. “Kasaba akademisyeni” ya da “üniversitenin dolgu malzemesi” gibi etiketler, akademik emeğin değerini düşüren bireysel yargılar olmanın ötesinde; taşra MYO’larının çevrede konumlandırılmasını rasyonelleştiren kolektif bir söylem üretmektedir. Bu bulgu, Goffman’ın damga kuramının akademik örgütler bağlamında güçlü bir karşılık bulduğunu göstermektedir.

İkinci olarak çalışma, bu damgalama ve çevreleşme sürecinin akademisyenleri edilgenliğe mahkûm etmediğini; aksine stratejik sessizlik ve görünür uyum pratikleri üzerinden riskleri minimize eden bir davranış repertuarı geliştirdiklerini ortaya koymuştur (4.2–4.3). Şekil 2’de modellenen ön sahne–arka sahne ayrımı, resmî toplantılardaki sessizliğin pasif kabullenışten ziyade hesaplı bir konumlanma olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, akademik örgütlerde sessizliğin her zaman itaat anlamına gelmediğine; kimi durumlarda bilinçli bir güç taktiği olarak işlediğine işaret etmektedir.

Çalışmanın üçüncü ve en özgün sonuçlarından biri, gizli transkriptlerin (4.5) taşra akademisyenleri açısından yalnızca duygusal boşalma alanları değil; kolektif anlam üretimi ve karşı-söylem mekanizmaları olduğunun gösterilmesidir. Akademik mizah, ima, örtük eleştiri ve kulis dili; merkezde üretilen hegemonik akademik söylemi sembolik düzeyde aşındırmakta ve alternatif bir epistemik evren kurmaktadır. Bu yönüyle bulgular, Scott’un gizli transkriptler yaklaşımını akademik alan bağlamında güçlü biçimde desteklemektedir.

Dördüncü olarak, araştırma illiyetçi yapıların akademik meşruiyet üretimindeki rolünü açığa çıkarmıştır. Yükselme, korunma ve dışlanma süreçlerinin “çünkü güçlü çevresi var”, “çünkü merkezden”, “çünkü belli bir yapının içinden” gibi örtük neden–sonuç zincirleriyle açıklanması; akademik alanın yalnızca formel performans ölçütleriyle işlemediğini göstermektedir. Bu illiyetçi açıklama rejimi, bir yandan sembolik tahakkümü derinleştirirken; diğer yandan taşra

akademisyenini alternatif informal illiyetler üretmeye yöneltmektedir. Yerel prestij, öğrenci etkisi, güven ilişkileri ve “danışılan kişi” rolü, bu alternatif nedenselliklerin başlıca kaynaklarıdır.

Bu noktada çalışma, Alkan ve Erdem’in informal güç yaklaşımına güçlü bir ampirik katkı sunmaktadır. Bulgular, taşra akademisyenlerinin formel hiyerarşide çevrede konumlanmalarına rağmen; informal düzeyde karar süreçlerini dolaylı biçimde etkileyebilen, bilgi akışını düzenleyebilen ve yerel meşruiyet üzerinden akademik alanla pazarlık edebilen aktörlere dönüştüklerini göstermektedir. Şekil 3’te ortaya konan merkez–fakülte–MYO üçgeni, bu informal güç akışlarının mekânsal ve kurumsal bağlamını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Kuramsal Katkılar

Bu çalışma, akademik örgütlerde güç ilişkilerini yalnızca formel hiyerarşi ve yönetsel yetkiler üzerinden ele alan yaklaşımların ötesine geçerek, informal güç, gizli transkriptler ve sembolik tahakküm kavramlarını taşra meslek yüksekokulları bağlamında bütüncül bir kuramsal çerçevede yeniden düşünmeye katkı sunmaktadır. Çalışmanın ilk kuramsal katkısı, damga (Goffman) ile gizli transkriptler (Scott) arasındaki ilişkiyi akademik alan bağlamında sistematik biçimde ilişkilendirmesidir. Bulgular, damgalamanın yalnızca bir dışlama mekanizması değil; aynı zamanda gizli transkriptleri tetikleyen ve kolektif karşı-anlam dünyalarının oluşumuna zemin hazırlayan bir eşik olduğunu göstermektedir.

İkinci olarak çalışma, sessizliğin akademik örgütlerde pasif bir boyun eğme biçimi değil; stratejik ve hesaplı bir konumlanma olarak işlediğini ortaya koymaktadır. Şekil 2’de modellenen ön sahne–arka sahne matrisi, akademisyenlerin aynı anda hem uyum hem de direniş üretebildiğini göstermekte; böylece sessizlik literatürüne, mikro-politik bir güç pratiği olarak sessizlik kavramsallaştırmasını eklemektedir.

Üçüncü kuramsal katkı, Bourdieu’nün alan kuramı ile Foucault’nun mikro-iktidar analizlerini, taşra akademisyenlerinin gündelik pratikleri üzerinden birlikte okumaya imkân tanıyan bir sentez sunmasıdır. Akademik alan, bu çalışmada yalnızca sermayelerin dağıldığı bir rekabet alanı değil; aynı zamanda davranışların, beklentilerin ve olası risklerin önceden hizaya sokulduğu bir disiplin rejimi olarak ele alınmaktadır. Bu yönüyle çalışma, akademik alanın hem sembolik hem de disipliner boyutlarını aynı analitik düzlemde birleştirmektedir.

Uygulayıcılara Öneriler

Araştırma bulguları, Türkiye’de yükseköğretim sisteminde yaşanan sorunların yalnızca kaynak eksikliği ya da bireysel performans yetersizliğiyle açıklanamayacağını; sembolik, örgütsel ve mikropolitik boyutları olan yapısal meseleler içerdiğini göstermektedir. Bu bağlamda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

İlk olarak YÖK ve üniversite üst yönetimlerinin, MYO’ları yalnızca öğretim yükü taşıyan birimler olarak değil; yerel bilgi üretimi, uygulamalı araştırma ve toplumsal etki açısından stratejik aktörler olarak yeniden konumlandırması gerekmektedir.

MYO'lara yönelik "dolgu malzemesi" algısını besleyen söylemler, kurumsal iletişim politikalarıyla açık biçimde terk edilmelidir.

İkinci olarak ders yükü, yayın beklentisi ve performans ölçütleri, fakülteler ve MYO'lar arasındaki yapısal farklılıklar dikkate alınarak yeniden düzenlenmelidir. Aynı performans kriterlerinin farklı imkânlarla sahip birimlere eşit biçimde uygulanması, adalet algısını zedelemekte ve gizli transkriptleri derinleştirmektedir.

Üçüncü olarak üniversite yönetimleri, akademik karar alma süreçlerinde şeffaflığı artırmalı; kadro, jüri ve görevlendirme süreçlerinde örtük ilişkilerin belirleyici olduğu algısını azaltacak açık ve denetlenebilir mekanizmalar geliştirmelidir. Bu tür düzenlemeler, yalnızca formel adaleti değil; sembolik meşruiyeti de güçlendirecektir.

Dördüncü olarak MYO'larda görev yapan akademisyenlerin yerel informal güçlerini bastırmak yerine tanıyan ve kurumsal faydaya dönüştüren yönetim modelleri geliştirilmelidir. Yerel paydaşlarla kurulan ilişkiler, öğrenci etkisi ve danışılan kişi rolleri; kurumsal stratejilerin dışında bırakılmamalı, aksine sistematik biçimde değerlendirilmelidir.

Gelecek Araştırmalar İçin Açık Alanlar

Bu çalışma, taşra akademisyenlerinin informal güç pratiklerini derinlemesine incelemekle birlikte, yeni araştırma alanlarına da işaret etmektedir. Öncelikle nicel ve karma yöntemli çalışmalarla, gizli transkriptler, sessiz direnç ve informal güç arasındaki ilişkilerin farklı üniversite türlerinde (büyükşehir üniversiteleri, vakıf üniversiteleri, yeni kurulan üniversiteler) karşılaştırmalı olarak incelenmesi önemli katkılar sunacaktır.

İkinci olarak gelecek çalışmalar, cinsiyet, yaş, akademik unvan ve disiplin farklarının gizli transkript üretimi üzerindeki etkisini ayrıntılı biçimde ele alabilir. Özellikle kadın akademisyenlerin ve genç öğretim elemanlarının sessizlik ve informal güç pratikleri, ayrı bir analitik dikkat gerektirmektedir.

Üçüncü olarak dijitalleşme ve sosyal medya, gizli transkriptlerin yeni üretim ve dolaşım alanları olarak ele alınmalıdır. Akademik Twitter/X, WhatsApp grupları ve çevrim içi ağların informal güç ilişkilerini nasıl dönüştürdüğü, gelecekteki araştırmalar için önemli bir gündem sunmaktadır.

Son olarak, taşra akademisyenlerinin informal güç pratiklerinin örgütsel performans, tükenmişlik, aidiyet ve akademik üretkenlik üzerindeki uzun vadeli etkileri boylamsal çalışmalarla ele alınmalıdır. Bu tür araştırmalar, informal gücün yalnızca bir direnç biçimi değil; aynı zamanda kurumsal sürdürülebilirliği etkileyen kritik bir değişken olduğunu daha net biçimde ortaya koyacaktır.

Yazar Beyanları

Çıkar Beyanı: Yazarlar, bu çalışma kapsamında herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Etik Kurul Kararı: Araştırma, ISUBÜ Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun 17.07.2025 tarihli ve 216 protokol numaralı onayı ve ISUBÜ

Rektörlüğü'nün izni ile yürütülmüştür.

Yapay Zekâ Kullanımı: Makalede kullanılan tablo ve şekillerin oluşturulmasında yapay zekâ uygulamalarından faydalanılmıştır.

KAYNAKÇA

Alkan, A. (2018). Örgütlerde informal güç olgusu: Hastane çalışanları üzerine nitel bir araştırma (Doktora tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı.

Alkan, A., & Erdem, R. (2019). Güç: Formal ve informal yönden güce kavramsal bir bakış. *Vizyoner Dergisi*, 10(24), 405–433. <https://doi.org/10.21076/vizyoner.472535>

Apalı, Y. (2021). Michel Foucault'da iktidar ve güç. *MAKÜ Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 5(2), 290–304. <https://doi.org/10.31200/makuubd.984887>

Arslan, H. (2022). Epistemik cemaat: Bir bilim sosyolojisi denemesi. Paradigma Yayınları.

Bourdieu, P. (2021). Homo academicus (N. Ökten, A. N. Kocası, & E. Gülsey, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a>

Bozkurt, N. O. (2017). Yükseköğretim kurumlarındaki güç ilişkilerinin alan kuramı bağlamında incelenmesi. *Amme İdaresi Dergisi*, 50(4), 33–82.

Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni (M. Bütün & S. B. Demir, Çev.). Siyasal Kitabevi.

Çetin, S. (2022). Güç, iktidar ve özgürlük ilişkisi yönüyle Homo academicus. *Liberal Düşünce Dergisi*, 27(107), 191–198. <https://doi.org/10.36484/liberal.1027150>

Durmuş, Ş. (2024). Akademisyenlerin izlenim yönetimi taktiklerinin iş performansı üzerindeki etkisi: Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi örneği. *BIIBFAD*, 8(2), 57–76. <https://doi.org/10.33399/biibfad.1462089>

Erdem, R. (2019). Üniversiteler nereden nereye gidiyor? İçinde R. Erdem (Ed.), *Akademide arka sokaklar: Türkiye'deki üniversitelerin informal yüzü* (ss. 1–18). Nobel Akademik Yayıncılık.

Finlay, L. (2002). Negotiating the swamp: The opportunity and challenge of reflexivity in research practice. *Qualitative Research*, 2(2), 209–230. <https://doi.org/10.1177/146879410200200205>

Foucault, M. (2023). İktidarın gözü (I. Ergüden, Çev.). Ayrıntı Yayınları.

Goffman, E. (2020). Damga: Örselenmiş kimliğin idare edilişi üzerine notlar. Heretik Yayıncılık.

Goffman, E. (2021). Günlük yaşamda benliğin sunumu (B. Cezar, Çev.). Metis Yayınları.

İbn Haldun. (2017). Mukaddime (Cilt 1–2; Z. K. Ugan, Çev.). İlgi Kültür Sanat Yayıncılık.

İbn Haldun. (2024). Mukaddime. Ensar Neşriyat.

İmamoğlu, M. (2024). Üniversite–iktidar ilişkisi üzerine sosyolojik bir araştırma: Foucault ve Bourdieu (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. <https://hdl.handle.net/11452/47373>

- Kılıç, M. (2013). Akademinin sosyolojisine dair bir derkenar: Akademia'nın sosyopsikolojik dinamikleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 3(1), 39–50. <https://doi.org/10.2399/yod.13.008>
- Kvale, S. (2011). *Doing interviews*. Sage Publications.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage Publications.
- Mardin, Ş. (1985). Türk siyasasını açıklayabilecek bir anahtar: Merkez-çevre ilişkileri. İçinde A. Cemal (Genel Yönetmen.), *Dün ve bugün: Felsefe* (s. 165–197). Bilim Felsefe Sanat Yayınları. İstanbul.
- Mardin, Ş. (2024). Türkiye’de toplum ve siyaset (M. Türköne & T. Önder, Der.). İletişim Yayınları.
- Paçacı, M., & Erdem, R. (2021). Akademik örgütlerde üstlenilen informal roller üzerine nitel bir çalışma. *Yükseköğretim Dergisi*, 11(2 Pt 2), 445–460. <https://doi.org/10.2399/yod.20.708259>
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods* (4th ed.). Sage Publications.
- Scott, J. C. (2021). Tahakküm ve direniş sanatları: Gizli senaryolar (A. Türker, Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Swartz, D. (2022). *Kültür ve iktidar: Pierre Bourdieu’nün sosyolojisi* (E. Gen, Çev.). İletişim Yayınları.
- Tekin, M. (2023). İbn Haldun’un bedeviyet-hadariyet sosyolojisi. *Vuslat Dergisi*, (268).
- Tüfekçi, N., Sezer Korucu, K., & Yorulmaz, R. (2019). Akademisyenlerin imkân, itibar ve imaj ekseninde değerlendirilmesi. İçinde R. Erdem (Ed.), *Akademide arka sokaklar* (ss. 293–315). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E. (2023). Erving Goffman: Günlük yaşamda benliğin sunumu [Kitap incelemesi]. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 24, 31–35.